

BYGGVISION MOLKOM

Godkännandehandling 2024-02-16
Dnr: 2023:76

KARLSTADS KOMMUN

Sammanfattning

Molkom är en väl fungerande och trivsamt ort med ett stort lokalt engagemang i ortens framtida utveckling. Styrkor som lyfts i dialog med de boende i samband med byggvisionen är framförallt Molkomns läge intill sjöar och fina naturområden. Att det finns tillgång till offentlig service, handel, arbetsplatser och samtidigt goda pendlingsmöjligheter till flera orter.

Molkom har en tradition av företagarganda, föreningsliv, utbildning och ett rikt kulturliv som präglar bygdens utveckling. Omlandet består till stor del av jordbruks- och skogsmark, men är även rikt på kulturhistoriska byggnader och miljöer. Idag har kultur- och friluftsliv stor betydelse och lockar många besökare mycket tack vare folkhögskolan, Ängsbacka kursgård och vandringslederna vid Brattforsheden, Acksjön och Älvsbacka t.ex. Molkom har goda möjligheter till fler invånare som tar del av offentlig och kommersiell service.

För att det fortsatt ska finnas tillräckligt underlag för den service och det butiksutbud som finns eller mer, behöver det finnas möjlighet för ytterligare invånare inom orten. Byggvisionen föreslår därför nya bostäder som kan ge tillväxt och underlag för handel, service, skola och kollektivtrafik. Nya bostäder föreslås framförallt centralt i tätorten, men även i sjönära, attraktiva lägen i närheten av tätorten samt vid Älvsbacka/Östanås.

Byggvisionen betonar även vikten av en attraktiv entré till centrala Molkom och ett tydligare centrumstråk. Idag är riksväg 63 en stor barriär mellan samhället och vattnet vilken behöver överbryggas med fler säkra övergångar för gående och cyklister. En framtida omvandling av Molkomns bruksområde till ett mer offentligt område med verksamheter, service och bostäder skulle kunna binda ihop vattnet med tätorten på ett annat sätt. Byggvisionens fokus är på Molkomns tätort, men den lyfter också några områden mer lantligt där det finns utvecklingsmöjligheter för inte bara bostäder men för näringslivet och som besöksmål.

Syftet med byggvisionerna är att peka ut lämpliga lägen för ny bebyggelse, och att fungera som en inspiration för ett möjligt byggande på orten. Det är inget juridiskt bindande dokument, men det ska vara ett stöd i kommunens kommande planarbeten på orten. Lämpliga områden för ny bebyggelse, verksamheter eller service som pekas ut i denna vision är både på kommunal och privat mark. Det är sedan upp till respektive fastighetsägare hur de vill utveckla marken i framtiden och ta initiativ till detaljplanläggning. Det kan också vara genom andra projekt som kommer genom drivkraft och kreativitet från människor i trakten.

Karlstad 2024-02-16

Marie Janäng
stadsbyggnadsarkitekt

Åsa Lundgren
stadsbyggnadsarkitekt

Innehållsförteckning

Inledning

Bakgrund och syfte.....	4
Vad är en byggvision?.....	4
Hur vi har jobbat.....	4
Avgränsning.....	4
Tidigare beslut.....	6
Riksintressen.....	7

Förutsättningar

Kulturmiljö och historia.....	8
Landskap och grönska.....	14
Socialt liv, platser att träffas på	16
Service, handel, verksamheter.....	18
Vägar och kollektivtrafik.....	20
Teknisk service.....	21
Risk och hälsa.....	22

Dialogträffar.....	26
--------------------	----

Förslag

Molkom tätort.....	32
Centrum.....	35
Västra Molkom.....	38
Central sjönära utveckling.....	39
Krakerud och Österängarna.....	40
Upperud.....	42
Utanför tätorten.....	43
Besöksnäring kring Örtensjöarna och Acksjön.....	44
Älvsbackabygden.....	45
Ekoby Östanås.....	46

Avslutande kapitel

Markägande.....	47
Fortsatt arbete.....	47
Genomförande.....	47

Bakgrund och syfte

Vad är en byggvision?

Det finns stor utvecklingspotential i och runt Karlstad kommuns mindre tätorter. Där skulle boenden kunna erbjudas andra kvalitéer än i de centrala delarna av Karlstad. Efterfrågan på bostäder i mer stadsnära landsbygd har även ökat de senaste åren. Stadsbyggnadsnämnden gav därför år 2016 stadsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att ta fram byggvisioner för kommunens mindre tätorter. Syftet med byggvisionerna är enligt uppdraget att finna attraktiva lägen att bygga bostäder, verksamheter, service på, både centralt i tätorterna och mer lantligt. Detta både på kommunal och privat mark för att se på samhället i en helhet. Sedan är det upp till respektive fastighetsägare hur de vill utveckla marken i framtiden.

Förutom att peka ut lämpliga lägen för ny bebyggelse är tanken med byggvisionen också att fungera som inspiration för ett möjligt byggande på orten. När det gäller ortsutveckling, kan visioner agera som en gemensam grund som inspirerar och motiverar olika föreningar, fastighetsägare, företag, investerare eller individer att agera för ortens bästa.

”Byggvision Molkom” är inte ett juridiskt bindande dokument, men ska vara ett stöd i kommunens kommande detaljplanering. Tidigare har en byggvision för Väse (2019), Norsbygd (2020) och Vallargärdet/Ulvsby (2021) arbetats fram. Stadsbyggnadsförvaltningen har som målsättning att påbörja ett byggvisionsprojekt per år och efter Molkom är det Skåre och Skattkärrs tur.

Hur vi har jobbat

Stadsbyggnadsförvaltningen påbörjade arbetet med byggvisionen för Molkom 2023 och har skett i samverkan med kommunens översiktsplanering, teknik- och fastighetsförvaltningen, barn- och ungdomsförvaltningen, miljöförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen. Samverkan har gjort att frågor om framtida näringsliv, sociala frågor, service och ortens tillväxt och välmående kunnat lyftas fram och att ett bredare perspektiv kunnat tas i byggvisionen än enbart tillkomsten av nya bostäder. I visionen tas även mark för verksamheter, handel, service och liknande upp.

Utöver det interna arbetet har det genomförts ett flertal platsbesök, dialog med boende, skolklasser och verksamma i området.

Under hösten/vintern 2023 var byggvisionen på samråd. Då har myndigheter, föreningar, boende i området och intresserade haft möjlighet att lämna synpunkter. Efter samrådet har alla inkomna synpunkter sammanställts av kommunen och besvarats i *Samrådsredogörelsen*, bilaga 1. Byggvisionen godkänns sedan av stadsbyggnadsnämnden.

Avgränsning

Byggvisionen riktar in sig på Molkoms tätort med omland. Att bygga i redan bebyggda områden, där det finns infrastruktur som exempelvis gator och vattenledningar sedan tidigare, är på många sätt hållbart. Områdena i Molkoms omland som byggvisionen fokuserar på är miljöerna runt Molkomssjön, Borssjön och Örtensjöarna. Här har intressanta områden identifierats som skulle kunna utvecklas på olika sätt. Många av områdena är sedan tidigare utpekade som LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen).

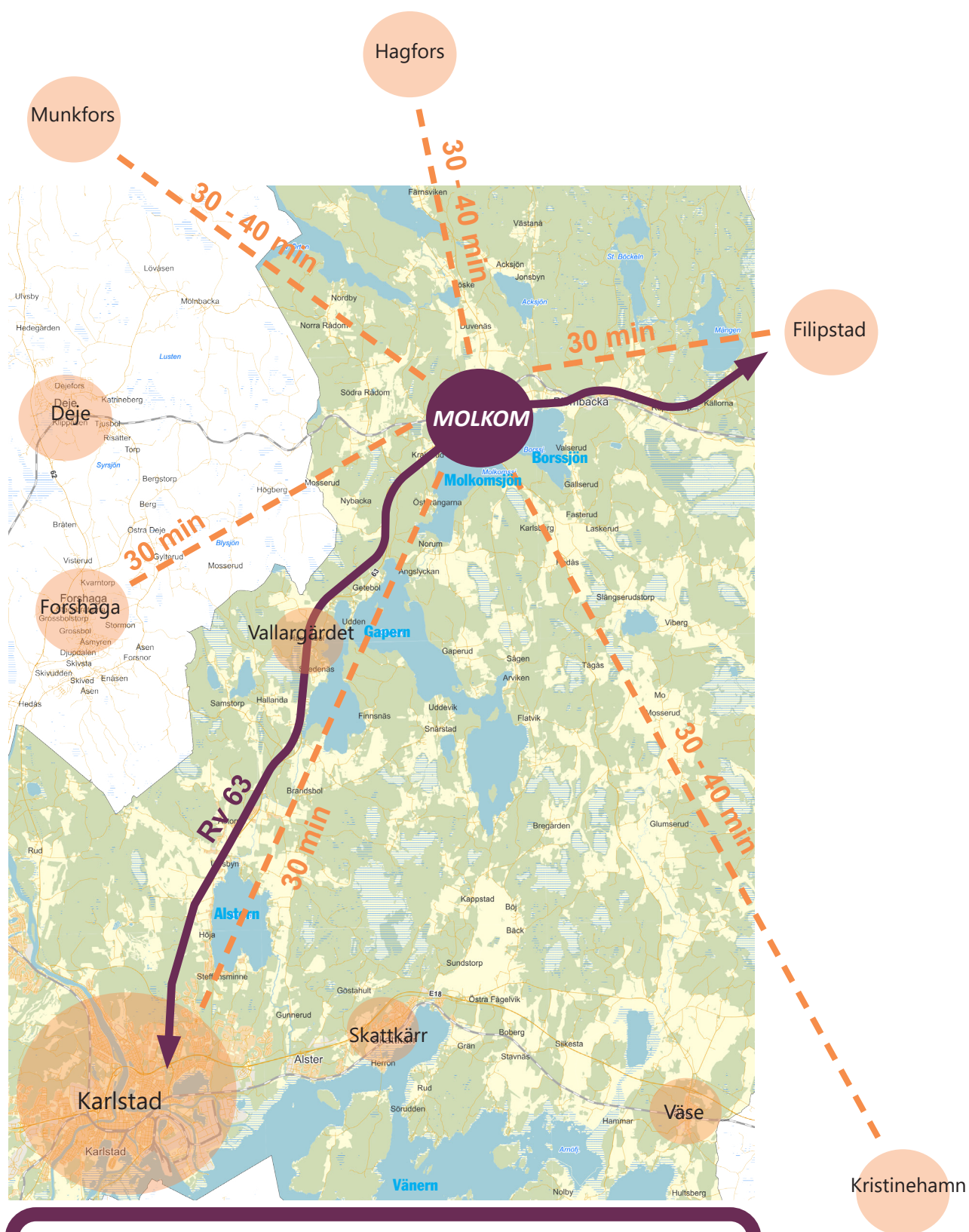
Molkom i siffror

I tätorten Molkom bor det cirka 1908 människor och ytterligare cirka 1940 invånare i omlandet runt Molkom vilket totalt är ca 3 800 personer. Det motsvarar ca 4 % av hela kommunens befolkning.

Medelåldern i Molkom är 45,8 år och i Molkoms omland 46,3 år vilket kan jämföras med riksgenomsnittet som är 41,5 år.

Molkoms befolkning har de senaste 15 åren minskat med cirka 100 personer, främst sett till äldre barn och unga samt vuxna i familjebildande ålder. Antalet yngre barn har däremot ökat, liksom antalet äldre. Inga betydande ökningar i antalet äldre väntas dock på lång sikt.

Källa: SCB

Molkom är strategiskt beläget med pendlingsavstånd till ett flertal städer/orter. Läget är viktigt, både när det gäller möjligheten att arbeta på annan ort och att få arbetskraft att pendla in till de industrier och verksamheter som finns i Molkom. Med kollektivtrafik (buss) och bil är pendlingsavståndet cirka 30 minuter mellan Molkom och Karlstad, samt Molkom och Filipstad. Till Forshaga tar det mellan 25-30 minuter med bil. Till Kristinehamn, Hagfors och Munkfors cirka 30-40 minuter med bil, men längre tid med kollektivtrafik.

Tidigare beslut

Kommunens översiktsplan (2012)

Karlstad kommun är positivt inställd till byggande på landsbygden och i de mindre tätorterna på bygden. De har stor betydelse för Karlstads möjlighet till utveckling och tillväxt och erbjuder bra alternativ och kvalitativa miljöer både för boende och verksamhetsetableringar. Att människor bor kvar eller flyttar hit är viktigt för att kunna hålla ett serviceutbud med både kommunal som kommersiell service. Många efterfrågar pendlingsmöjligheter när man söker ny bostad och möjligheterna till kollektivt resande är en viktig grund för möjligheterna att kunna utöka antalet boende på orten. En ökad efterfrågan på senior- och äldreboenden, trafiksäkerhetsfrågor som utbyggnad av sammanhängande cykelbanor och satsningar på centrummiljöerna är generella utmaningar för tätorterna.

I gällande översiktsplan från 2012 är Molkom, Blombacka och Lindfors utpekade som tre av kommunens mindre tätorter (av kommunens tio totala). Även Acksjön och Älvsbacka ingår i Molkoms upptagningsområde men är för små till invånarantalet för att räknas som mindre tätort (200 invånare är gräns). I ÖP 2012 bedöms utbyggnad i Molkom i första hand ske genom förtätning och outnyttjad planlagd mark inom tätorten. Direkt norr om Molkom finns värdefull jordbruksmark (klass 1). Rekreativvärden finns både direkt öster och väster om Molkom liksom stora sammanhängande naturvärdesområden en bit ifrån Molkom, Norra rådom-området i väster och ett område öster om Borssjön.

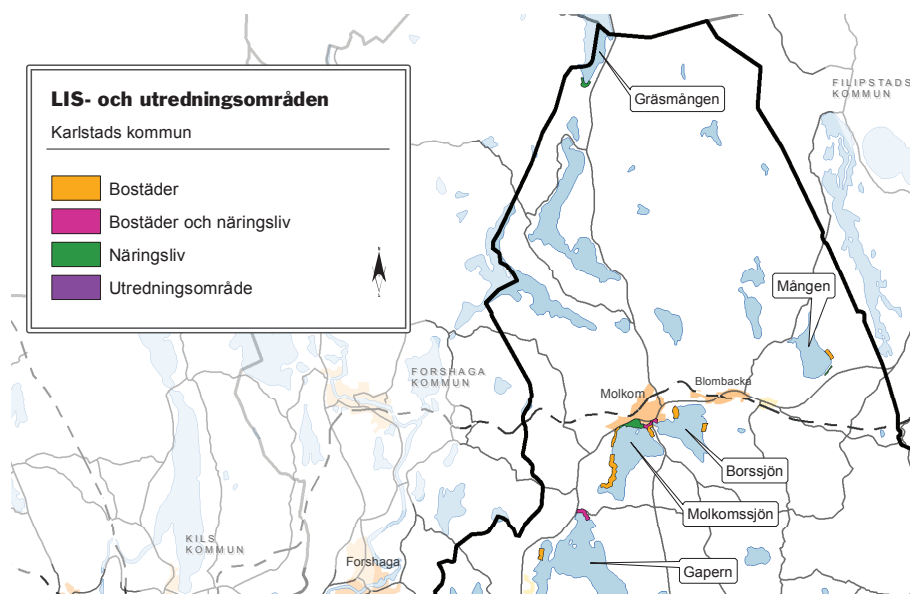
Just nu pågår även arbete med att ta fram en ny översiktsplan (2050) som är på granskning i början av 2024. Där beskrivs att kommunens ambition är att stärka Molkom som kommundelscentrum med tillkommande bostadsbebyggelse, mark för näringslivsetableringar och god tillgång till service. Det finns en efterfrågan på mer verksamhetsmark i kommunens delområden, där även Molkom har goda möjligheter för nya etableringar av verksamheter, som dessutom skapar möjligheter till fler arbetsplatser, nyetableringar och expansion av befintliga verksamheter.

Gällande planer

Stora delar av Molkoms tätort är planlagt och uppskattningsvis finns ett 30-tal planer. Många av planerna är äldre och framtagna under 1970-talet eller tidigare. Det finns i dem en del outnyttjad byggrätter, bland annat för bostäder och industritomter, så planberedskapen är rätt god. Planer som tagits fram de senaste åren är detaljplan för Trygghetsboende i Molkom, från 2014 och detaljplan för del av Molkom 1:58 för bostäder, från 2019.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Kommunens LIS-plan har sedan tidigare pekat ut några lägen som skulle kunna vara lämpliga för bebyggelse och verksamhetsutveckling i strandnära lägen. Ett flertal LIS-områden finns utpekade runt Molkomssjön, Borssjön, Mången och Gräsmången.

Utpekade områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inom Molkom enligt kommunens LIS-plan, 2016.

Riksintressen

Riksintressen gäller geografiska områden som har utpekats därför att de innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter. Följande riksintressen berör Molkomområdet.

-Kommunikationer

Järnvägen, Bergslagsbanan, som passerar centrala Molkom är riksintresse för järnväg.

-Fritid & friluftsliv

Brattforsheden

-Naturvård

Örtensjöarna, Brattforsheden och Ölmans ravinsystem

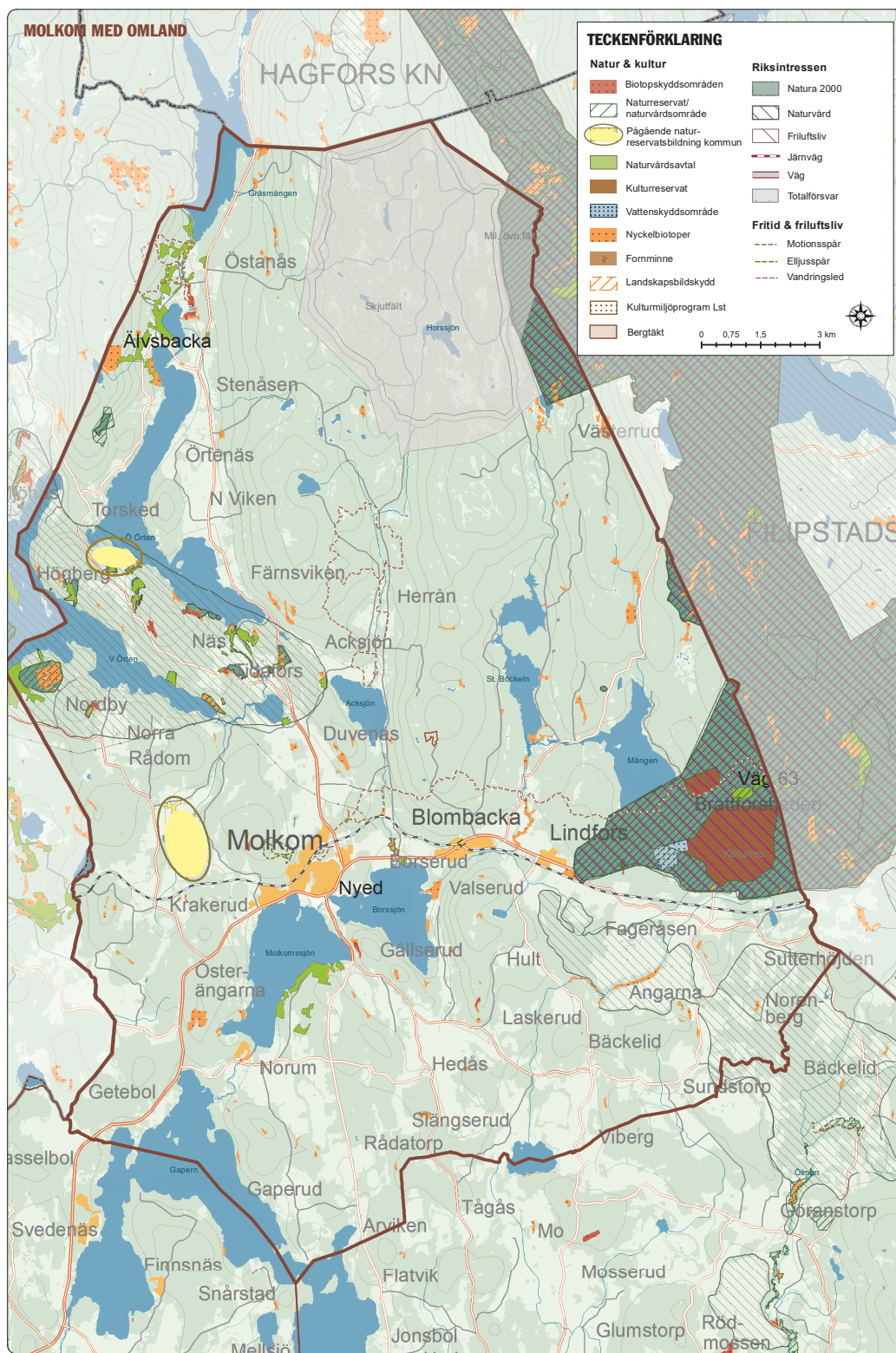
Natura 2000-områden

Brattforsheden, och flera områden vid sjöarna västra och östra Örten, Nordbyberget, Potten (Blombacka, norra delen av Mången), Råglandaberget (norr om Molkom), Storområdet Örten, Torrakberget vid Örtensjöarna.

Kulturresevat

Före detta Krigsflygfält 16:

”Syftet med kulturresevatet är att bevara ett värdefullt kulturlandskap som präglats av den militära mobiliseringen under andra världskriget 1939-45. Resevatet skall vårda och skydda materiella lämningar och immateriella värden utifrån ett samlat perspektiv vad gäller byggnadsbestånd, markanvändande av såväl flygfältet som anslutande skogsmark, samt fortlevande traditioner och minnen från beredskapstiden. Den övergripande målbild som eftersträvas för resevatet är en helhetskaraktär som väsentligen överensstämmer med beredskapstiden 1939-45.” (Länsstyrelsen, 2003 i beslutsunderlaget till att bilda kulturresevat).

Karta över områden i Molkom med omland som är av särskilt intresse utifrån natur och kulturvärden. Kartan visar även riksintressen och olika motions- och vandringssleder.

Kulturmiljö och historia

Orten har växt fram längs vattnet och på höjderna. Detta eftersom den näringsrika jorden för jordbruk låg i områdets lägre delar. Jordbruket var tidigt huvudnäring för de boende här. Idag berättar områdets fornlämningar om platsens tidiga mänskliga aktivitet. Det finns bland annat gravrösen från brons- eller järnåldern vid Rudsberget, väster om Molkom.

Under 1500-talet, innan speciella skrivregler fanns, skrevs namnet Molkom; Mol(c)ka och Molke. Namnet kan vara bildat från det fornsvenska ordet muld eller mold med betydelsen 'mull'.

I äldre administrativ indelning tillhörde Molkom Nyeds socken. Nyeds socken är upptaget i jordebok från och med 1600. Omkring samma tid uppfördes en kyrka mellan Molkomsjön och Borssjön - på samma plats som den kyrkobyggnad som finns där idag. Enligt uppgifter omnämns en kvern vid sjöarnas fors 1584. Boken "Det värmländska järnbruket" beskriver att Nyed i början av 1600-talet var en ungdomlig jordbruksbygd, som år för år blev allt starkare koloniserade av nyodlare. Under 1620-talet gjorde järnhanteringen entré i bygdens näringsliv. En stångjärnshammare uppfördes då ett stenkast från kyrkan i Molkom och bebyggelse växte fram kring kyrkan och bruket. Nyeds socken var ett av den tidens bruks tätaste områden, vilket uppmärksammades av Carl von Linné när han var i trakten 30 juli till 1 augusti år 1746. Han skrev följande i sin resedagbok:

"Stångjerns hamrar finnas 11 stycken nu förtiden uti NyEds Socken, hvilken dock ej består mer än af 29 hela gårdar, lärer altså näppeligen någon Socken i Riket hafwa i proportion."

Stationssamhället

Bergslagsbanan invigdes 1876 och 1879 färdigställdes järnvägssträckning mellan Mellerud-Kil, järnvägsspåret Göteborg-Falun var då redo för trafik.

Järnvägen ledde till nya transportmöjligheter för industrierna, olika typer av varor blev mer lättillgängliga och nya möjligheter gavs för befolkningen att resa. I samband med etableringen av järnvägen uppfördes ett stationshus i Molkom. Många nya företag etablerade sig under denna tid och ett stations-samhälle började långsamt växa fram. Bebyggelse uppfördes längs järnvägens nordvästra sida (nuvarande Storgatan) och under tidigt 1900-tal även kring järnvägens sydöstra sida kring nuvarande Mejerivägen. Vid 1900-talets början hade Molkom bland annat läkare, veterinär, apotek, tingshus, avdelningskontor för Värmlands enskilda bank, gästgivaregård, samt många handlare och hantverkare.

1874 fick Värmland sin första folkhögskola. Det var vid Ulleruds gård i Ransäter socken som en skola startade på Jacob Fredrik Geijers initiativ. Skolan flyttade efter sju år (1881) till Molkom. Flytten orsakades av att skolan var i behov av större lokaler och dessutom gavs det i Molkom bättre förbindelser för resande tack vare järnvägen.

Centralort

I samband med 1862 års kommunalförordningar blev Molkom en del av Nyeds landskommun. Alster och Älvsbacka landskommun slogs 1952 ihop med Nyeds landskommun. Mellan åren 1946 och 1958 var Molkom municipalsamhälle. Ett municipalsamhälle var en självständig administrativ enhet för en tätort inom en landskommun. Molkom blev kommunens centralort med en större omnejd och här byggdes Nyeds kommunhus.

Under denna period tillkom ett nytt industriområde i norr och folkhögskolan expanderade. För att tillgodose den växande ortens bostadsbehov skedde en omfattande villabebyggelse och Molkoms första moderna flerbostadshus uppfördes.

1968 flyttade Konsum sin verksamhet

till den då nyuppförda byggnaden vid Stationsgatan 5 och Wermlandsbanken flyttade också in i byggnaden. Detta påverkade lokaliseringen av Molkoms centrum. Centrum, som tidigare fanns kring stationen på norra och södra sidan av järnvägsspåret, flyttades successivt till södra sidan av järnvägen i närheten av dagens Coop.

Kommunsammanslagningen

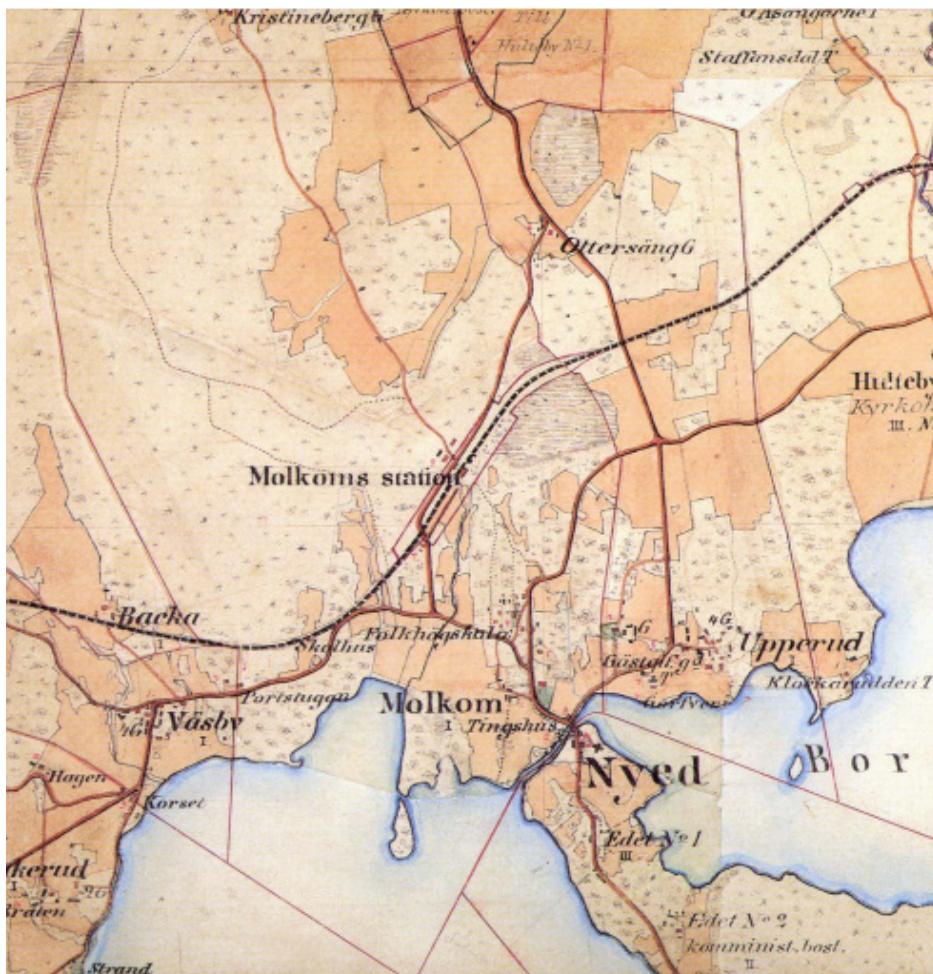
Molkom var mellan åren 1735-1970 tingsplats. Vid kommunsammanslagningen 1971 uppgick Nyeds landskommun i Karlstads kommun. Efter detta har bebyggelseexpansionen skett i form av förtätningar med villor i befintliga villaområden, nytt villaområde i Krakerud och Västby, samt nya villor och flerbostadshus väster om Storgatan. Byggnader med serviceinrättningar såsom förskola och ny vårdcentral har också tillkommit. Det finns många industriföretag i Molkom och ortens tidiga järnhantering lever vidare i nya verksamheter inom stålbranschen.

Kulturhistoriska värden

I dagsläget finns två äldre kunskapsunderlag om Molkom med omnejds kulturhistoriskt värdefulla bebyggelse: *Kulturhistorisk bebyggelse i Karlstads kommun 1984* och *Kulturhistorisk inventering i Karlstads kommun 1976-1978: rapport från Värmlands museum*. Kulturhistoriskt intressanta byggnader och miljöer i trakten finns även upptagna i det regionala kunskapsunderlaget *Ditt Värmland* som är framtaget av Länsstyrelsen i Värmlands län.

Karlstad kommun har tagit fram *Riktlinjer för kulturmiljöfrågor*. Dokumentet är främst avsett att vara ett stöd vid Stadsbyggnadsförvaltningens handläggning av plan- och bygglovsärenden.

En byggnad kan vara kulturhistoriskt värdefull även om den inte är utpekad i ett kulturmiljöprogram eller har skyddsbestämmelser i en detaljplan.

Källa: Lantmäteriets historiska kartor.

Häradsekonomska kartan från slutet av 1800-talet som visar att samhället är koncentrerat kring höjderna ovanför Nyeds kyrka och Upperud. Järnvägen ligger lite utanför samhället, snart kom dock bebyggelsen och ortens centrum att utvecklas mer kring stationsområdet och järnvägens båda sidor. Idag har persontrafiken stängts och Molkoms centrum uppfattas ligga mera söderut, kring COOP och vårdcentralen.

1. Nyeds kyrka (Ed 4:1)

2. Molkoms stationshus (Molkom 1:591)
Järnvägs museet. Fotograf okänd.

Ett urval av byggnader som berättar om områdets historia har gjorts här. Utöver dessa finns det även andra byggnader och miljöer med kulturhistoriska värden i Molkom med omnejd.

1. Nyeds kyrka (Ed 4:1)

Den idag befintliga timrade korskyrkan invigdes 1706 och är den tredje kyrkobyggnaden på plats. Kyrkan har inget torn med klockor, utan en helt fristående klockstapel som sannolikt är samtida med kyrkan. Kyrkans exteriör har spånklädda, rödmålade väggar, tjärade sadeltak och rundbågiga fönsteröppningar. Den första kyrkobyggnaden på platsen uppfördes omkring seklet 1600. De två första träkyrkorna eldhärjades på grund av blixtnedslag. På kyrkogården har det bland annat hittats en trindyxa (stenålderssyxa).

2. Molkoms stationshus (Molkom 1:591)

Bergslagens järnvägar gav 1872 arkitekten Axel Kumlien uppdraget att rita alla byggnader till den nya järnvägsbanan. Kumlien utförde bland annat fyra olika typritningar av stationshus som var i fyra olika storlekar och gjordes i en trä- och en stenversion. Molkoms stationshus uppfördes efter typritningar av det största stationshuset i trä. Stationshuset är sedan länge stängt men utgör än idag en viktig pusselbit för förståelsen av stationssamhällets uppkomst. Byggnaden lyfter även fram infrastrukturens framväxt under 1800-talets senare hälft och förmedlar ett stycke kommunikationshistoria. Ett stenkast åt norr från stationshuset finns en magasinsbyggnad som användes av Molkoms Kvarn- och Grynverk (Molkom 1:153).

3. Folkhögskolan (Molkom 1:443)

Anläggningen består av ett antal byggnader från olika tider, en del har byggts ihop efter hand. Tillsammans skapar de en miljö av byggnader med olika karaktärer, som på ett konkret sätt förmedlar folkhögskolans verksamhet. De äldre byggnaderna och byggnadskropparna visar på folkhögskolans långa kontinuitet.

4. "Bank- & Posthuset" (Molkom 1:120)

Byggnaden uppfördes under 1910-talet och inhyste då bankkontor. Under 1960- till 90-talet bedrev Filadelfiaförsamlingen sin verksamhet här. Byggnaden illustrerar den företagsverksamhet och service som bidrog till stationssamhällets framväxt vid sekelskiftet 1900. Dess gestaltning har formats efter

tidens stilideal som bland annat inspirerades av den engelska Arts & Crafts-rörelsen.

5. "Gamla mejeriet" (Molkom 1:154)

Byggnaden uppfördes 1911 av Nyeds Mejeriförening.

6. "Apoteket" (Molkom 1:19) och "Doktorsbostaden" (Molkom 1:68)

Apoteket flyttades till sitt nuvarande läge på 1890-talet och doktorsbostaden byggdes kring sekelskiftet 1900 av socknens första provinsialläkare. De två byggnaderna berättar bland annat om sekelskiftets panelarkitektur.

7. Graninge Vårdshus (Molkom 1:294)

Under 1900-talets början omnämns Molkom i tidens turistguider som "... en av de vackraste punkterna vid (Bj)banan med sjöar, skogar och höjder. Den härliga naturen och den hälsobringande luften lockar en mängd gäster hit". På Graninge Pensionat och Vilohem kunde gästerna vila upp sig, bada varma bad, få råd av dietist och sjukgymnast. Byggnadens ståtliga placering på en höjd och fria läge gör den väl synlig från riksväg 63.

8. Graningeskolan (Molkom 1:70)

Skolmiljön innefattar bland annat tre särskilt värdefulla skolbyggnader som uppfördes 1895, 1920 och 1937. På platsen har det bedrivits skolverksamhet i över 100 år från slutet av 1800-talet fram till början av 2000-talet och idag inhyser skolområdet bland annat friskoleverksamhet. Eventuellt kan skolverksamheten på området ha startat ännu tidigare då uppgifter finns om att en tidigare skola kan ha funnits här men brunnit ned.

Området visar på en mycket väl sammansatt skolmiljö med både skolbyggnader och lärarbostäder (de senare ligger norr om järnvägen). Det finns ett stort samhällshistoriskt värde i byggnaderna genom läsbarheten av skolans utveckling. Byggnaderna på området ger viktig information om Molkoms skolhistoria och utgör starka lokalhistoriska värden då många av Molkomborna har gått i skola här.

9. "Backa" (Nyeds-Backa 2:47)

År 1905 köptes Backa jordbruksfastighet i Västby, namnet fattiggård ändrades och Nyeds vårdanstalt togs i bruk. Då barn inte fick vårdas tillsammans med äldre på

Graninge vårdshus, cirka 1915,
Foto: Nyeds hembygdsförening.

Backa vårdhem, mitten av 1970-talet,
Foto: Nyeds hembygdsförening.

anstalt fick ett tjugotal barn flytta till Uppseruds barnhem 1925. De psykiskt sjuka fick också en egen byggnad, ett annex i nära anslutning till Backa. Backa blev senare sjukhem, med plats för 20 långvårdspatienter. Den tidiga byggnaden brann 1927 varpå den nuvarande stenbyggnaden uppfördes. 1994 lades sjukhemmet ner. Numera fungerar byggnaden och gårdsmiljön som kursgård, Ångsbacka.

10. F.d. Kommunhuset (Molkom 1:322)

Kommunhuset uppfördes 1952 för Nyeds landskommun. Det f.d. kommunhuset vittnar om utvecklingen från dåtida administrativ indelning till det som idag är Karlstads kommun. Byggnaden har en mycket tidstypisk karaktär med materialkombinationer av tegel, puts, mosaik och koppar.

11. Molkoms vattentorn (Molkom 1:432)

1967 byggdes en ny vattenledning från vattentäkten vid Sandtorp till Lindfors, Blombacka och Molkoms centralort. Vattentornet i Molkom har ett karaktäristiskt utseende och fungerar som landmärke då det syns vida omkring – ortens egna skyskrapa.

12. Bruksparken (Molkom 1:566 och 1:582)

Molkoms herrgård uppfördes av bruks-

Molkoms herrgård på foto från 1927,
Foto: Nyeds hembygdsförening.

patron Jacob Norrbom och stod färdig 1853. Bygget sägs ha dragit ut på tiden då "Eksäringarna" som anlätts att bygga strejkade några gånger. Den vitmålade herrgården som låg uppe i backen hade utsikt över sjöarna och bruksområdet, men brann ned 1937. Mitt i parken finns idag trappan till herrgården kvar. Bruksparken med de äldre magasinerna är en rest av miljön som fanns kring herrgården. Två almar, med namn efter brukspatronens två döttrar Jenny och Alma, står också kvar.

13. Missionskyrkan (Molkom 1:62)

1977 invigdes Nyeds missionsförsamling en ny kyrkobyggnad som uppförts efter ritningar av Janne Feldt. Han ritade även utsmyckningar till interiören som utfördes i rostfri plåt av Dynaform i Molkom. Mönster i plåten gjordes genom att man ritade ut mönstret, fyllde i med en sträng av sprängdeg och sprängde.

Runt om i Molkom finns det idag ytterdörrar som pryts med kopparkonst från Dynaform.

Ytterdörr med kopparkonst från Dynaform.

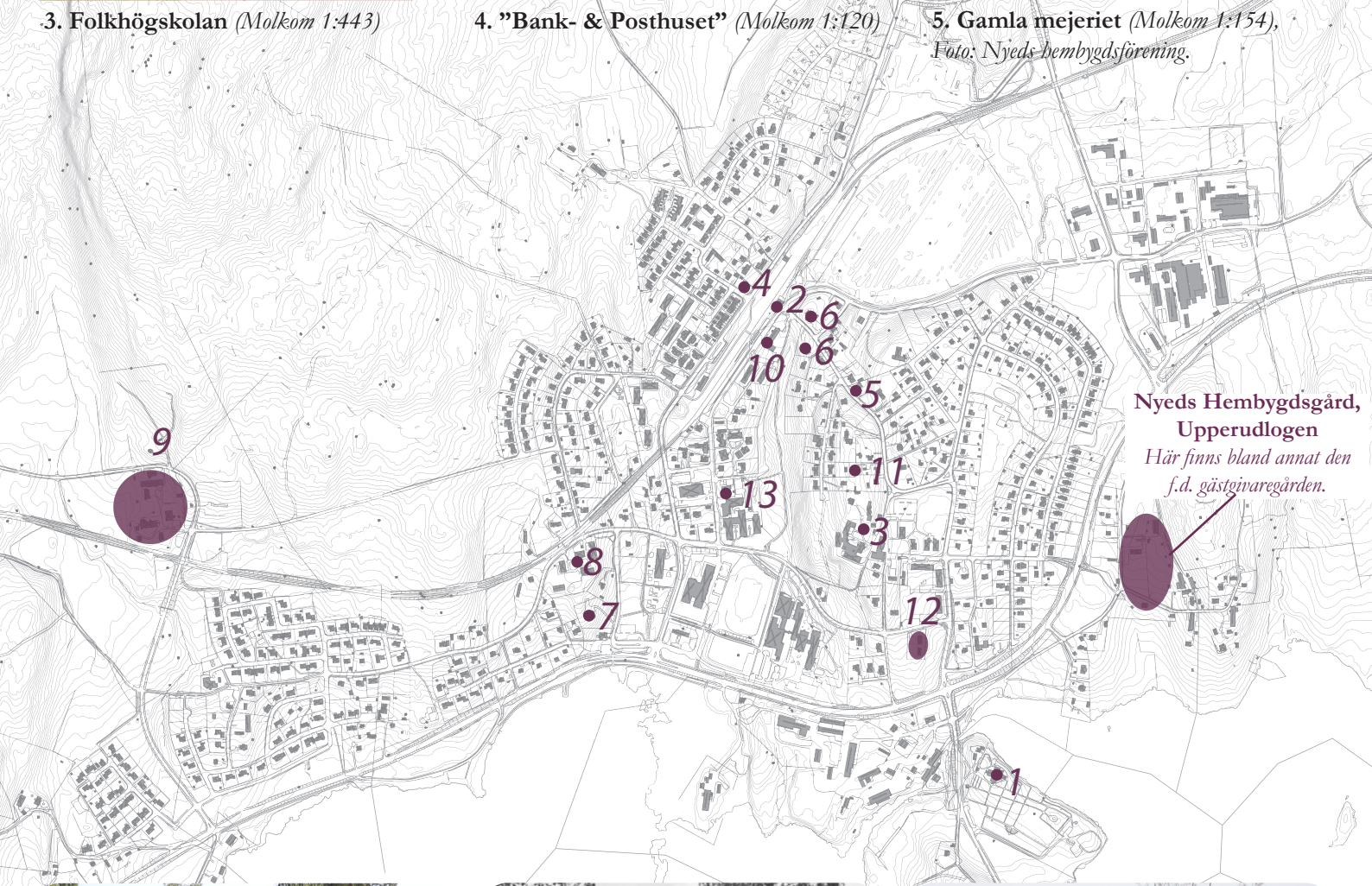
3. Folkhögskolan (Molkom 1:443)

4. "Bank- & Posthuset" (Molkom 1:120)

5. Gamla mejeriet (Molkom 1:154),
Foto: Nyeds hembygdsförening.

Nyeds Hembygdsgård,
Upperudlogen
Här finns bland annat den
f.d. gästgivaregården.

6. "Doktorsbostaden" (Molkom 1:68)

8. Graningskolan (Molkom 1:70),
Foto: Nyeds hembygdsförening.

10. F.d. Kommunhuset (Molkom 1:322)

I omgivningarna kring Molkom:

1. Blombacka (*Borserud 3:45 m.fl.*)

Under 1840-talet köpte pappersmakaren Samuel Blomberg en del av hemmanet Borserud och anlade där ett pappersbruk som fick namnet Blombacka. Få decennier senare producerades i stället säkerhetständstickor på bruksområdet. 1881 startades en ny tillverkning som till en början omfattade järntråd och linslageri. Företaget gick då under namnet Blombacka Aktiebolag och kom att bli kända för sin tillverkning av så kallade 'wire rope'. 1929 köpte Uddeholms Aktiebolag verksamheten. Idag inrymmer byggnaderna industrihotell. Kring Blombacka finns det flera kulturhistoriskt intressanta byggnader, som det f.d. kontoret, tre arbetarbostäder av rött tegel, industribyggnaderna på Blombacka bruk från tidigt 1900-tal och 1900-talets mitt och kraftstationen.

2. Folkets hus i Lindfors (*Reparetorp 1:89*)

Huset uppfördes 1932-34 av Lindfors Folkets hus-förening och utformades i en stram nyklassisk stil. Byggnaden berättar bland annat om tidens folkrörelser och har haft stor betydelse i ortens sociala liv. I Lindfors fanns tidigare även en folkpark som grundades 1928. Idag är området privat ägt och den för folkparker typiska entrén är riven.

3. F.d. Krigsflygfält 16 Brattforsheden (*Fageråshöjd 1:53 m.fl.*)

Brattforshedens krigsflygfält anlades som fält nr 16 vid utbrottet av andra världskriget och var främst avsett för bombflyg. Flygfältet skulle efterlikna åkermark och byggnaderna kamouflerades för att från luften se ut som gårdsbebyggelse. Efter andra världskrigets slut avtog de militära aktiviteterna vid flygfältet. Idag finns några av beredskapstidens byggnader kvar bl.a. personal- och orderbaracker, köksbarack, matsalsbarack, laduvärn, förrådsbyggnader, bombförråd samt min- och ammunitionsförråd. Krigsflygfält 16 utgör ett värdefullt kulturlandskap som präglats av den militära mobiliseringen under andra världskriget 1939-45. Sedan 2003 är området kulturresevat och går att besöka under sommar-månaderna.

4. Tidafors (*Näs 2:2 m.fl.*)

Intill Näsälven mellan östra Örten och Tjärnsjön, ligger Tidafors. Vid forsen

anlades en textilfabrik i jordbrukslandskapet med flera gårdar. Fabriken hade cirka 55 personer anställda 1907 och under 1900-talet har det också funnits bland annat diversehandel, bageri och skola. Hockeyrinken används fortfarande. I området vid älven var tidigare också ett bruk, Föske bruk med tre hammarsmedjor.

5. Älvsbacka missionshus (*Stenåsen 1:14*)

Idag är Älvsbacka missionshus det enda värmländska missionshuset som har förklarats som byggnadsminne. Länsstyrelsen i Värmlands län skriver: "Älvsbacka missionsförening bildades 1861 och uppförandet av missionshuset påbörjades strax därefter. Missionshuset, som till en början också användes som skolhus, invigdes 1866. [...] Missionshuset är ett av Värmlands äldsta bevarade och står i stort sett i originalutförande på sin ursprungliga plats. Byggnaden är typisk för de samlingslokaler som byggdes under slutet av 1800-talet och vid 1900-talets början. Den innehåller tre rum; den stora församlingssalen, en kammare och ett kök. [...]".

6. Älvsbacka kyrka (*Älvsbacka kyrka 1:1*)

Kyrkomiljö med kyrka uppförd 1924, kyrkogård, fristående klockstapel troligen uppförd under 1700-talet och sockenstuga från 1800-talets första hälft. Kyrkan är den yngsta landsbygdskyrkan i pastoratet men redan 1731 invigdes den första kyrkan på platsen. Den byggdes ursprungligen som kapell till Älvsbacka bruk. Träkyrkan ersattes 1924 av den nuvarande kyrkan som uppfördes i tegel och med vitputsade väggar. På kyrkogården finns en murad gravkammare som är bruksägaren C D U Croneborgs familjegrav från 1844.

7. Östanås (*Östanås 1:4 m.fl.*)

Östanås även kallad Elfsbacka bruk anlades 1642 och räknas till ett av de största järnbruken i Värmlands län. Brukets storhetstid var under 1800-talets mitt och under seklets senare hälft expanderade bruksbebyggelsen kraftigt. Tidens allt hårdare konkurrens och brukets dåliga kommunikationsmöjligheter gjorde att verksamheten avvecklades 1894 (under den period som brukar benämnas "bruksdöden"). Området var under åren 1905-1937 landstingets skyddshem för "vanar-

4. Tidafors (*Näs 2:2 m.fl.*)

Foto: Rådberg, Kristinehamn ovan och Nyeds hembygdsförening nedan.

tiga gossar". Mellan åren 1937 fram till 1970-talet fanns centrala verkstadsskolan här. Under en period på 1980-talet pågick turismverksamhet och camping.

Östanås bär på berättelser från flera skeenden. Den karaktäristiska bruksmiljön är fortfarande tydligt läsbar. Byggnaderna är påkostade och har utformats med stor omsorg. Till miljön hör omgivande park och trädalléer.

Så här skriver Länsstyrelsen i Värmland om Östanås: "[...] Traditionella faluröda byggnader blandas här med rikt dekorerade putsade tegelbyggnader eller panelarkitektur på ett för värmländska förhållanden ovanligt sätt. [...]"

6. Älvsbacka kyrka (*Älvsbacka kyrka 1:1*)

Foto: Nyeds hembygdsförening.

LÄS VIDARE

- *Ditt Värmland*, Länsstyrelsen i Värmlands län.
- *Kulturarhistorisk bebyggelse i Karlstads kommun*. Karlstads kommun/ Kommittén för kulturhistorisk bebyggelse. - 1984.
- *Kulturarhistorisk inventering i Karlstads kommun 1976-1978: rapport från Värmlands museum*. Värmlands museum. - 1980.
- Fornsök - Riksantikvarieämbetet: <https://app.raa.se/open/fornsoek/>

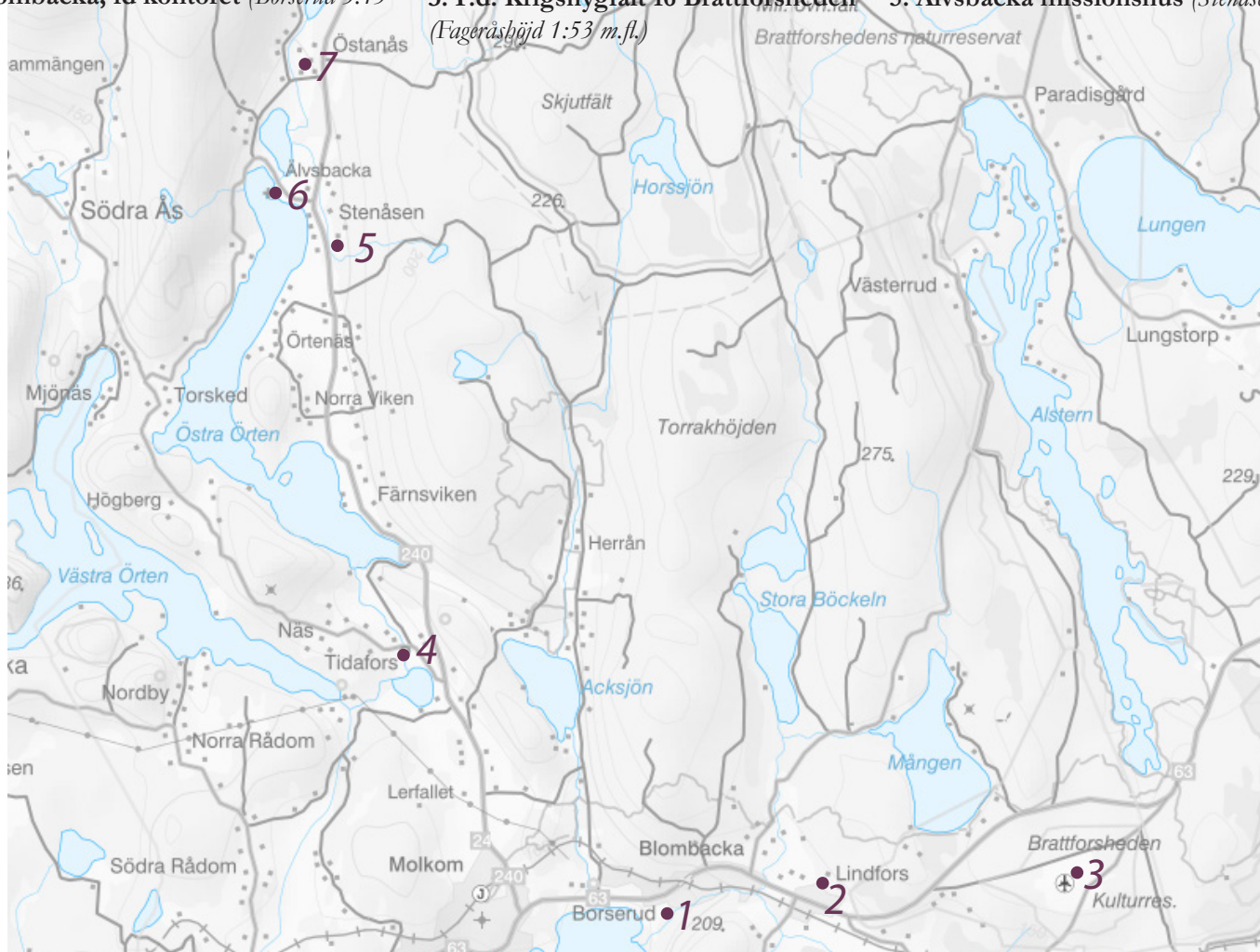
1. Blombacka, fd kontoret (Borserud 3:45

3. F.d. Krigsflygfält 16 Brattforsheden
(Fageråshöjd 1:53 m.fl.)

5. Älvsbacka missionshus (Stenåsen 1:14)

7. Östanås (Östanås 1:4 m.fl.) Foto: Lennart Hamberg, bildår 1978.

TIPS!

Karlstads kommun har tagit fram en karta över byggnadsår på befintliga byggnader.

Kartan finns på:

<https://gi.karlstad.se/kmk/>

Här kan du se äldre fotografier:

<https://gi.karlstad.se/historiska-bilder/>

Landskap och grönska

Molkom är vackert beläget intill Molkomssjön och Borssjön. Sjöarna är ett dominerande inslag i ortens entré och kan även ses inifrån samhället. Runt om Molkoms tätort finns även fina skogsområden samt åkermark, fler sjöar och mossar.

Både Molkom tätort och det omgivande landskapet består av kuperade områden som ligger i nord-sydlig riktning, ett resultat av landisens smältning under istiden. Molkom har även legat under den högsta marina gränsen efter issmältningen vilket gjort att de kuperade områdena svallats och den näringsrika jorden lagt sig i de lägre partierna i och kring Molkom. Bebyggelsen ligger därför till största del på höjderna, medan den flackare, lägre liggande marken består av åkermark. Men åkermark har också tagits i anspråk för bebyggelse till exempel under Molkoms utveckling på 1950-/1960-talet när orten breddade ut sig på de idag centrala delarna, samt under 1960-/1970-talet.

Inom Molkom tätort finns också värdefulla kulturlandskap. Speciellt runt om hembygdsgården med mycket kvar av de kulturbärande träden, olika objekt (mur/öppet dike/alléträd) och en mosaik mellan öppenhet, gräsytor med bland annat ängsflora, mer trädbevuxna eller buskbevuxna smådungar och delvis trädbevuxna parkdelar. Även delar av bruksmiljön, kyrkogården och en del äldre gårdar som ligger här är intressanta delar av det kulturpräglade landskapet.

Naturvärden

Det finns en hel del naturvärden runt omkring Molkom tätort som är skyddad på olika sätt.

Natura 2000-områden

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda. Inom Molkomsområdet finns de skyddade områdena Brattforsheden, och flera områden vid sjöarna västra och östra Örten, Nordbyberget, Potten (Blombacka, norra delen av Mången), Rågländaberget, storområdet Örten och Torrakberget vid Örtensjöarna.

Riksintresse naturvård

Ett område av riksintresse har skydd mot påtagliga skador i natur- eller kulturmiljön. Graden av skydd är reglerat i miljöbalken.

Riksintresse för naturvård inom Molkoms omland är Horssjösätern, Finnhöjden och Stormossen inom Brattforsheden, Örtensjöarna samt Ölmans ravinsystem.

Naturresevat

Naturresevat är en stark skyddsform som kan bildas av både länsstyrelser och kommuner. Naturresevat består ofta av sammanhängande värdefull natur där naturskog, vattendrag, marina miljöer, öppna kulturlandskap och myrar kan ingå.

Inom Molkomsområdet finns naturreservat för: Nedre Prostgårdsälven, Rågländaberget, Dansarebacken, Nordbyberget, Torrakberget och Styggvrån samt Brattforsheden.

Pågående naturreservatsbildning, kommun

Björketorp, väster om tätorten, är ett vackert och varierat mosaiklandskap med en blandning av öppna betesmarker, betade skogsklädda åkerholmar och aspdominerad skog. Både områdets lövskogsvärden och betesgynnade värden planeras säkras långsiktigt genom bildning av ett kommunalt naturreservat. Fortsatt beteshävd i de delar som betas i nuläget är en förutsättning för att naturvärdena ska kunna bestå både på de öppna markerna och i de solexponerade brynmiljöerna.

Torsked, mellan Älvsbacka hembygdsgård och sjön Örten pågår det ett arbete med att bilda ett kommunalt naturreservat. Här kommer kommunen att återskapa och bevara ett område med öppna slätter och/eller betesmarker. Genom att avverka den 30 åriga granplanteringen och därefter skapa en blommande äng ska värden för biologisk mångfald, landskapsbild och friluftsvärden återskapas. I området finns den rödlistade och fridslysta arten brun gräsfjäril. För att säkerställa det öppna odlingslandskapet för framtiden kommer området att skyddas som naturreservat.

Molkomssjön bidrar med natur- och rekreationsvärden centralt.

I Bruksparken finns en hel del äldre ädellövträd med höga naturvärden.

Strandskydd

Det generella strandskyddet på 100 meter finns runt sjöarna i området. Ett utökat strandskydd på 200 meter finns runt Östra Örten, Näsälven, Tjärnsjön och Tjärnsälven. Ett utökat strandskydd på 300 meter finns runt Västra Örten.

Värdefulla träd

Från slutet av 1800-talet fram till 1950-1960 fanns det en tydlig alléplantering längs Stationsgatan i centrala delen av Molkom. Idag finns inga tydliga alléplanteringar kvar. Det finns dock trädplantering, liknande alléer, framför Nyeds skola samt längs en del av Stationsgatan. Dessa ger inte bara ett visuellt tilltalande intryck utan markerar även ut riktningar. Alléer har generellt biotopskydd enligt miljöbalken.

En inventering av värdefulla träd och alléer inom tätorten har gjorts av Länsstyrelsen där träd pekats ut framförallt kring Nyeds kyrka, hembygdsgården, folkhögskolan och Åsvallabacken. I Herrgårdsparken/Bruksparken finns även äldre grova ädellövträd.

Vatten

Molkom har mycket vatten och många vackra vattenmiljöer. Östanåån, Horskjälven och Prostgårdsälven är t.ex. några restaurerade vattendrag med naturvärden. Även i och runt Byckelsälven finns höga naturvärden. En fisktrappa har gjorts mellan Molkomsjön och Borssjön.

Parker och grönområden

Längs med Molkomssjön finns ett fint, välanvänt grönstråk med strandpromenad och badplats. Stråket är ett av de mest attraktiva grönområdena i Molkom. Dock är förbindelsen över väg 63 bristfällig för gående och cyklister, vilket gör att området blir mindre tillgängligt.

Den största parken i tätorten kallas för **Snigelparken** och ligger centralt med ett tydligt stråk som binder samman den norra delen av Stationsgatan till området kring vårdcentralen och skolan i söder. Parken kallas Snigelparken eftersom det finns vinbärssnäckor i slänten. Här finns en frisbeegolfbana

samt vatten i form av en bäck som rinner från den norra delen till en anlagd damm i parkens centrala del, bakom servicehuset. Parken innehåller ett stort antal större träd. Även **Bruksparken** är en större park i Molkom. Platsen fungerar som en träffpunkt där det bland annat ordnas julmarknad och musikframträdanden sommartid genom "Musik i Molkom".

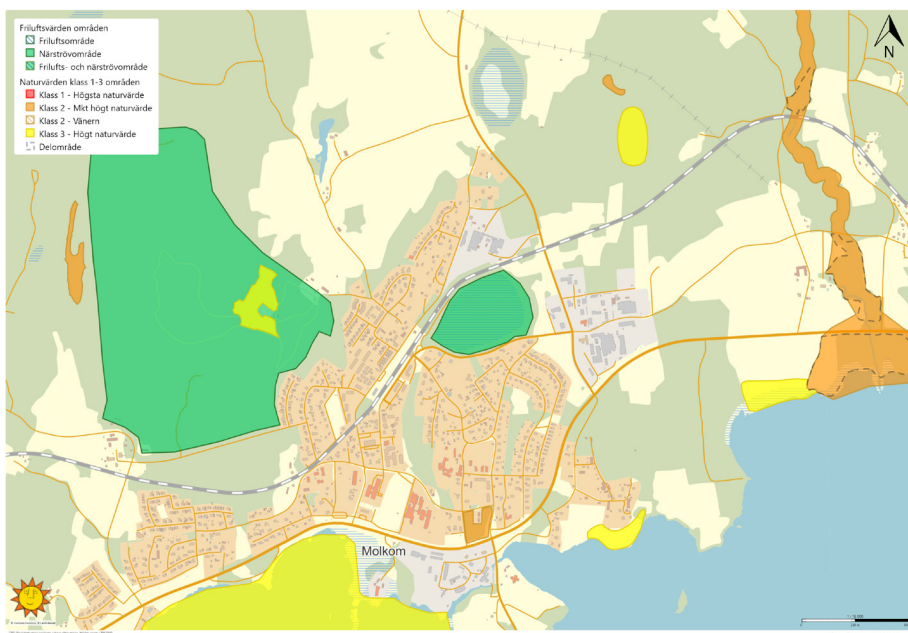
Utanför bebyggelsen är det främst skogen norr om Backavägen, **Molkomsskogen**, som är av stor betydelse som närströvsområde. Andelen skog äldre än 80 år är relativt stor här och rekreativt värde i skogen är högt. Här finns både elljusspår och flera markerade stigar.

Kyrkogård

Molkoms kyrkogård är belägen vid Borssjön och erbjuder fin utsikt över både sjön och det intilliggande landskapet. Det gamla bruksområdet finns i närheten. Vid kyrkan hör man ljud från forsen som är belägen vid bruket, ljud som förstärker känslan av rofylldhet och stillhet på platsen.

Vandringsleder

Det finns många fina vandringsleder i Molkomstrakten. I östra delen ligger Brattforsheden som är ett naturreservat och har flera vandringsleder i attraktiv natur och miljö. I anslutning till Brattforslederna finns vindskydd, rastplats, grillplats, toalett och informationsskyltar. Tack vare sin varierande och fina natur lockar Brattforsheden många besökare. I östra delarna finns även vildmarksleden som går mellan Brattforsheden och Molkoms tätort. Andra fina leder är Acksjölederna och Östanålederna.

Ur kommunens naturvård- och friluftslivsplan. Grönt - friluftsvärden, orange - klass 2 (mycket högt naturvärde), gult - klass tre (högt naturvärde). Här pekats t.ex. Molkomsskogen ut i nordväst som ett stort skogsområde som är av stor betydelse som närströvsområde och tätortsnära skog.

Socialt liv, platser att träffas på

Lekplatser

Det finns sex kommunala lekplatser väl spridda inom Molkom tätort.

Idrottsplatser, motionsspår

Molkoms IP ligger strax nordväst om tätorten. Idrottsplatsen har fotbollsplaner, uterink för ishockey, boulebanor, kiosk, omklädningsrum samt samlingslokal. I nära anslutning till idrottsplatsen går ett motionsspår som har elbelysning och prepareras vintertid av Molkoms skidklubb. Längs spåret finns en skidskyttebana.

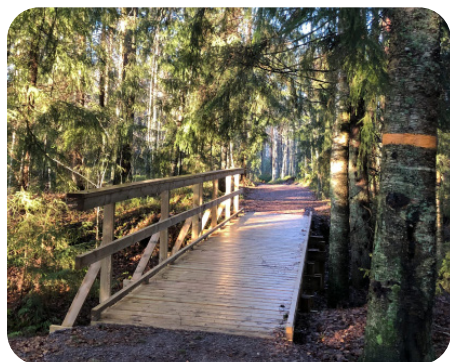
En motionsslinga som är tillgänglighetsanpassad finns på Molkoms mossen.

Bredvid Nyeds skola ligger Åsvalla IP:s fotbollsplaner. Här finns också en nybyggd idrottshall.

Tennisbana och flera gym finns också i Molkom tätort. Anläggningar för sport är fördelade över ett större område som gör dem tillgängliga för de flesta invånarna. Även i Blombacka finns tennisbanor och i Lindfors en inomhushall för boule samt utomhusbanor.

Badplats och vattenaktiviteter

Tre kommunala badplatser finns i Molkom med omland. Badplatserna är Graningebadet vid Molkomssjön i centrala Molkom, Mangelbadet och Älvsbacka badplats. Badplatserna i Älvsbacka och vid Mangelbadet har simskola sommartid. Samtliga badplatser har tillgång till toalett, sopkärl samt grillplats.

Molkomsmossens handikappsanpassade led.

En lång kanotled börjar i Molkomssjön och möjliggör vid rätt vattennivå paddling ända ner till Väneren. Sjösättningsmöjligheter för kanoter och andra fritidsbåtar finns vid sjöns norra strand. I sjön fiskas gös, abborre, gädda, lake och vitfisk.

Idrottsföreningar

IF Nyedshov/Lindfors har fotbollslag, både A-lag, U-lag och flick- och pojklag i flera åldersklasser. Molkoms SK är ortens skidklubb. SK Örnen sysslar med innebandy och orientering.

Andra föreningar i Molkom med omland är: Tidafors IF (skridskoskola och gym), Molkom Gymnastikförening, Nyeds Jaktskytteklubb, Nyeds Skyttegille, Molkom Judoklubb, Molkom Tennisklubb, Blombacka Tennisklubb och Brattforshedens Flygklubb.

Intresseföreningar

Mera Molkom är utvecklingsgruppen som driver frågor och projekt kring utvecklingen av samhället när det gäller bostäder, kommunikationer och sysselsättning för ungdomar t.ex. Vi unga Molkom är en ungdomsförening som arrangerar aktiviteter för andra barn/unga.

I Älvsbacka finns hembygdsföreningen och byalaget Älvan som jobbar med frågor kring bygdens utveckling t.ex. ungdomsverksamhet, natur och kultur och ordnar bio och bibliotek i sockenstugan med mera. Kulturaktiviteter och dans sker i hembygdsgården i Torsked som även går att hyra. "Örtentrundan" med mat, loppis, konst

Marknadsgatans lekplats.

och hantverk är ett populärt arrangemang i bygden varje år. I Älvsbacka ordnas sommartid sedan några år tillbaka också en konstfestival, HybridaAiR.

Nyeds Hembygdsförening är en förening som arrangerar sociala evenemang och utställningar kring sin hembygdsgård. Bygdegården Sanne, Acksjöbygdens Lokalförening, Råums Fritidsförening och Fageråsen Bygdegård är bygdegårdsföreningar som bedriver verksamhet knutet till sociala möten och även uthyrning av sina lokaler. SPF Milan Molkom och PRO Nyed är två andra föreningar som har social verksamhet för medlemmar.

Ängsbacka kursgård

Medlemsägda Ängsbacka kursgård bedriver kurser, festivaler och volontärsprogram. Inriktningen är hållbar mänsklig utveckling, medvetenhet och sambandet mellan människa och planet. Några av de största festivalerna lockar tusentals besökare både nationellt och internationellt. Attraktiviteten kring Ängsbacka har även lett till en inflyttning till Molkom.

Graninge kulturcenter

I Graningeskolans gamla lokaler huserar idag Graninge Kulturcenter. Här finns olika verksamheter såsom företagshotell, galleri, träningsstudio, ateljéer, kontor- och konferenslokaler till uthyrning med mera.

Kyrkor/församlingar

Nyeds kyrka ingår i Alster-Nyedsbygdens församling tillsammans med Älvsbacka kyrka och Alsters kyrka. Kyrkan ligger i Molkom tätort.

Älvsbacka kyrka, vid sjön Östra Örtens strand, lämpar sig väl för musikgudstjänster och är populär på grund av sin närhet till naturen. Intill kyrkan ligger sockenstugan.

Centralt i Molkom ligger Equmeniakyrkan som förutom gudstjänster bedriver öppen förskola, kafé och loppmarknad.

A wide-angle photograph of a park area. In the foreground, there is a grassy lawn with some dry, brownish patches. A paved path curves through the middle ground. Several tall, thin trees, mostly without leaves, are scattered throughout the scene. In the background, a body of water is visible, and beyond that, a line of trees and a small building can be seen under a clear blue sky with a few wispy clouds.

- Skola
- Förskola
- Lekplats
- Idrottsplats
- Motionsspår
- Parker, "gröna rum"
- Verksamheter
- Vård
- Teknisk service

Service, handel, verksamheter

Service

Vård

Molkoms vårdcentral ligger centralt i tätorten. Vårdcentralen har bland annat distriktsköterskemottagning, barnavårdscentral, barnmorskemottagning, sjukgymnastik, dietist och fotvårdsmottagning. Här finns även hemtjänsten och folktandvården. Byggnaden är en viktig plats för molkomsbor i behov av sjukvård, apotek eller tandvård.

Vårdboendet Åsbacka är ett boende med flera avdelningar för långtidssjuka och personer med demenssjukdom som ligger centralt i Molkom tätort.

Trygghetsboende

På Stationsgatan, norr om Coop, finns Nyeds trygghetsboende för äldre med lokaler för gemensamma måltider, intressen och sociala möten.

Bibliotek

Molkoms bibliotek ligger i anslutning till Nyeds skola. I Älvsbacka finns en biblioteksfilial som i snitt har öppet en dag i veckan och håller till i sockenstugan vid Älvsbacka kyrka. Båda biblioteken är en del av Bibliotek Värmland. I sockenstugan i Älvsbacka ordnas även bio genom byalaget Älvans filmklubb.

Skola och förskola

Nyeds skola är den kommunala grundskolan i Molkom för årskurserna F-9. Skolan har sporthall, idrottsplats och fritidsgård. Sunnanängs förskola är den kommunala förskolan. Båda ligger centralt i orten. Backa friskola finns också som driver både en förskola och grundskola. Det finns även en till privat förskola, Blåklinten.

I tätorten finns också studieförbundet Vuxenskolan, med kursverksamhet.

Folkhögskolan i Molkom är en av fem folkhögskolor som drivs av Region

Värmland. Här finns många utbildningar inom film och skådespeleri, en hälsolinje med mera. En del av kurserna är har inriktning mot NPF (neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) och etableringskurser för nyanlända. På folkhögskolan ordnas även en del föreläsningar och konserter, det är ett ställe att ses och att uppleva kultur på.

Brandstation

Molkoms brandstation ingår i Räddningstjänsten Karlstadsregionen. Stationen ligger i östra delen av tätorten i nära anslutning till både väg 240 och 63:an.

Handel

Handeln är i stort lokaliserad till de centrala delarna av Molkom, på båda sidorna om järnvägen. De flesta lokalerna ligger längs med Stationsgatan, dock något utspridda, dessutom finns lokaler på västra sidan av järnvägen. Det finns idag ett begränsat antal lokaler för handel i de centrala delarna av orten.

En av ortens viktigaste servicepunkter är Coop Molkom. Butiken ligger centralt i tätorten och har samlad service, bankomat och är ombud för Postnord. Intill Coop finns ett relativt nybyggt torg.

Annat handelsutbud som finns på orten är gatukök, bensinstationer, pizzerior, tandläkare, blomsteraffär, antikaffär, frisörer, massageterapeuter, fotvård, begravningsbyrå samt post- och paketservice, med mera.

Handel och försäljning av olika slag sker förstås även på flera håll utanför tätorten. Till exempel finns en välbesökt loppis i Tidafors gamla fabriker, Örtenborgs bageri och café i det s.k.Träslottet som även ordnar musik och standup-kvällar, och café, plantförsäljning och bed&breakfast i Östanås.

Andra verksamheter

Molkom har en tradition av stark företaganda, föreningsliv, utbildning och ett rikt kulturliv som präglat bygdens utveckling. Det finns goda möjligheter att arbeta på hemmaplan och runt 400 företag inom bland annat gröna näringar, IT och hälsa, är registrerade i området.

Entreprenörsandan i Molkom är tydlig inom stålbranschen där det finns många verksamheter och företagen tillsammans har bildat ett slags kluster. Inom denna bransch finns hundratals arbetstillfällen på orten och några av de större företagen är Nords, Calamo, Zetterströms rostfria, Nomeko och Bergs mekaniska.

Entreprenörsandan är stark också på landsbygden. Molkoms tätorter omgärdas av stora och mindre gårdar där entreprenörer inom de gröna näringarna bedriver jord-, skogs- och lantbruk. Vissa av gårdarnas ägare har även startat upp andra verksamheter på gårdarna, inom till exempel mark- och entreprenadverksamhet, tillverknings- och stålindustri eller förädling av jord och skogsprodukter. Hedbergs schakt och dränering i Älvsbacka är ett exempel inom mark och anläggning, Bergs mekaniska ett annat inom tillverkningsindustri i Södra Rådom och Råglanda gård i Tidafors med sin förädling av bovete är ett tredje exempel.

Ett annat välkänt företag på orten är den 600 kvadratmeter stora antikaffären, Antik och Design, med en stor kundkrets. Och ett viktigt dragplåster till orten är också kursgården Ängsbacka som varje år lockar tusentals människor från hela världen till olika festivaler och kurser inom yoga, tantra och meditation. Flera av de återkommande gästerna har valt att bosätta sig i Molkom och bidrar starkt till ortens tillväxt och utveckling.

Torget vid Coop.

Antik och Design, vid Molkomsjön.

Vårdboendet Åsbacka.

Badplats med ramp vid Nyed (Paradisbadet).

Folkhögskolan.

Ängsbacka kursgård (bild: Jesper Paghe, flickr.com)

Discgolf i Snigelparken.

Tidafors loppis.

Vägar och kollektivtrafik

Molkom har relativt nära till de orter som finns i dess omgivning. Avståndet från Molkom till andra lite större orter är till Filipstad och Forshaga cirka 30 km (samma som till centrala Karlstad), till Munkfors 40 km, cirka 45 km till Kristinehamn samt cirka 55 km till Hagfors. Detta ger goda pendlingsmöjligheter från och till Molkom och ett bra utgångsläge för kollektivtrafikförsörjning, även om det inte går turer mellan alla dessa orter idag.

Vägar

Den främsta transportleden är riksväg 63 som går mellan Karlstad och Filipstad. Genom Molkom går även länsväg 240 mellan Väse och Hagfors kommun. Dessa leder är viktiga för Molkoms koppling till andra delar av kommunen samt övriga Värmland. Byggnadsfritt avstånd kring dessa vägar är 30 meter. Detta innebär att ny bebyggelse inte tillåts inom detta område från vägarna.

Riksväg 63 är också avsedd för transport av farligt gods och tung godstrafik. Hastigheten på vägarna är 80 km/h utanför tätorten och 60 km/h inom tätorten.

Riksväg 63 innebär ett antal osäkra övergångar för den som vill ta sig från tätorten till exempelvis det lokala

Graningebadet eller kyrkan. En tunnel under vägen finns för gående och cyklister men placeringen är inte i anslutning till centrum där många rör sig eller vid större målpunkter. Trafikverket som är väghållare för Rv 63 har tidigare genomfört en åtgärdsvalsstudie (2017) för att utreda trafiksäkerhetshöjande åtgärder längs vägen.

Hastighetskameror har satts upp som säkerhetsåtgärd för att dämpa hastigheten i de centrala delarna av Molkom där 63:an leder igenom, men fortsatt finns ett behov av åtgärder i form av säkrare övergångar mellan Molkomsjön och centrala Molkom för att minska barriäreffekterna som 63:an medför.

De mindre gatorna i samhället har en organisk form som tar hänsyn till den kuperade terrängen. Hastigheten är 50 km/h i samhället men på raka och breda gator hålls ofta en högre hastighet och hastighetsdämpande åtgärder har byggts på Storgatan.

Gång och cykel

Gång- och cykelnätet är till stor del fungerande i Molkom. I de centrala delarna är det oftast blandtrafik, där bilar och cyklister delar på vägbanan medan fotgängare använder trottoaren. Dock finns det ett fåtal gator som är mindre

lämpliga för blandtrafik på grund av för höga hastigheter och det finns också specifika platser som inte upplevs säkra för oskyddade trafikanter, där trafikmiljön kan förbättras. Separata gc-vägar finns också, oftast relativt korta, som sammanlänkar och binder ihop gatunätet på orten.

Kollektivtrafik

Buss

Tre busslinjer stannar till och passerar genom Molkom. Linje 401 går mellan Karlstad och Molkom, en gång i timmen vardagar och 4ggr/dag på helgerna. Denna linje går genom Molkom tätort och stannar på flera ställen.

Linje 400 går mellan Karlstad - Molkom - Storfors - Filipstad och Kristinehamn. Restiden är ca 35 minuter till Karlstad respektive Filipstad från Molkom. Denna linje stannar enbart vid Graninge i utkanten av Molkom.

Linje 300 går mellan Hagfors - Molkom och Karlstad. Går mån-fre och tar knappt en timme till Hagfors. Denna linje går in i Molkom till stationen.

Järnväg

År 1985 upphörde persontrafiken vid järnvägen i Molkom och i dagsläget ser det inte ut som om denna kommer att

Den enda säkra kopplingen under rv 63, gång- och cykeltunnel i höjd med hembygdsgården. Den ligger dock tyvärr inte riktigt i anslutning till någon "målpunkt" som t.ex. strandpromenaden, vilket gör att många går rakt över rv 63 istället.

Överfart mellan bostadsområde och Graningebadet i södra delen.

återupptas. Däremot går det fortfarande viss godstrafik genom orten.

Framtida satsningar på järnvägen, både gods- och persontrafik generellt, skulle kunna betyda mer frekvent trafik även genom Molkom. För att få rum för och avbelasta den ordinarie både gods- och persontrafiken kan också andra järnvägssträckor brukas mera, som exempelvis sträckan genom Molkom.

Teknisk service

Kommunalt vatten och avlopp

Inom Molkom tätort finns det kommunalt VA utbyggt. Ledningsnätet kan behöva kompletteras i vissa föreslagna områden.

Vattnet i Molkom kommer från Sandtorps vattenverk som hämtar sitt grundvatten från södra Brattforsheden. Magasinet i Brattforsheden är en stor grundvattentillgång, men uttagskapaciteten behöver utredas.

Det färdiga dricksvattnet leds via Sandtorps högreservoar till vattentornet i Molkom för att slutligen kunna distribueras till användarna. Vid fler anslutna kan volymen på vattentornet behöva utökas.

Lokalt i Molkom finns ett större reningsverk som kompletteras med två mindre reningsverk utanför tätorten i Blombacka och Lindfors.

Enskilda avlopp och dricksvattentäkter

Utanför kommunens verksamhetsområde är avloppen och ibland även vattentäkter enskilda. För att inte riskera spridning av föroreningar från avloppsvattnet behöver följande beaktas vid byggnation i de här områdena:

- Skyddsnivå för recipient (sjö/ vattendrag).
- Föreskrifter för ev. vattenskyddsområde (dricksvatten).
- Skyddsavstånd till vattentäkt, beroende på markens genomsläpplighet (dricksvatten).

Gemensamma anläggningar för enskilt VA är att föredra ur flera aspekter.

Framför allt innebär det färre utsläppspunkter och färre dricksvattentäkter som kan riskera att förorenas. Det är också ekonomiskt och resurssmart, men kan kräva lite organisation i form av samfällighet.

Dricksvattenförsörjningen av tillräcklig kvalitet och mängd måste säkras långsiktigt.

Dagvatten

Befintligt dagvattensystem i tätorterna är dimensionerat utifrån lägre krav än vad som rekommenderas idag. Vid komplettering av dagvattensystemet ska dagvatten ses som en resurs och kommunen ser gärna att öppna dagvattenlösningar med naturlig fördröjning/infiltration blir en självklarhet. Dagvattensystem kan inte anpassas för att hantera extremflöden som uppkommer vid skyfall. I fortsatt planering behöver hänsyn tas till dagvattenförhållandena, till exempel genom höjdsättning, så att dagvatten från ett extremregn fritt och utan att skada byggnader med mera, kan ytaledas mot gator och diken och vidare mot recipient.

Värme

Ett lokalt privatägt fjärrvärmenät finns utbyggt inom Molkom tätort.

Avfall

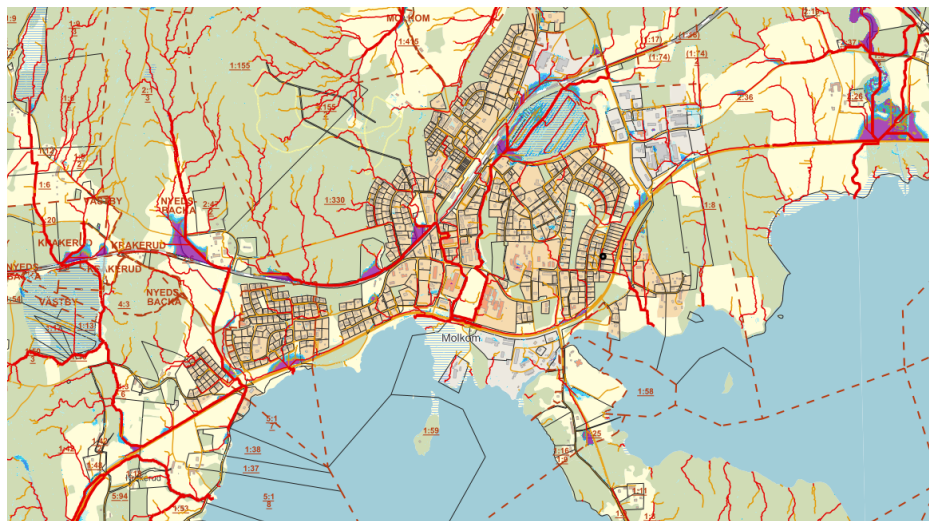
Återvinningscentral finns i nordöstra Molkom och drivs av Karlstads Energi AB. Återvinningsstation finns vid Stationsgatan i östra delen av tätorten. Återvinningsstationerna drivs av Förpackningsinsamlingen (FTI). I nya områden bör lättillgängliga möjligheter för både återvinning och återbruk finnas. Detta gäller både lägenheter, villor och verksamheter. Senast den 1 januari 2027 ska fastighetsnära insamling eller lättillgängliga insamlingsplatser vara införd för alla hushåll i kommunen. Kommunen får även ett nytt ansvar att samla in förpackningsavfall vid populära platser, så som torg och parker.

IT, fiber

Stadsnät finns utbyggt i större delen av Molkom med omnejd.

El- och telenät

Ellevio AB är nätägare. Ellevio har regionnät med linjekoncession (luftledning) 33 kV som sträcker sig nordväst till Persbol för att sedan övergå till en västlig riktning mot Mölnbacka och vidare. Ellevio har för avsikt och har fått koncessionstillstånd för att bygga en ny 130 kV-ledning mellan Molkom och Skived med planerad byggstart hösten 2024. Ellevio har även lokalnät 0,4 kV och 11 kV inom Molkom som försörjer befintlig och tillkommande bebyggelse.

Karta över lägpunktsområden (lila/blå) och skyfallsstråk (röda streck).

Efterföljande planering ska vidta ett avstånd om minst 50 meter från den planerade 130 kV-ledningen. Efterföljande planering och lagstiftning ska också sträva efter att undvika att nya bostäder, skolor och förskolor placeras nära kraftledningar och elanläggningar som ger förhöjda magnetfält. 0,4 μ T (mikrotesla) tillämpas som riktvärde i Karlstads kommun.

Risk och hälsa

Översvämning, skyfall

Normalvattenytan i Molkomssjön är +66,47 möh. Molkomssjön är reglerad och högsta nivå är +66,77 möh. Historiskt har verksamhetsutövaren för regleringen upplevt ett tillfälle med stigande vatten till nivå ca +67,3 möh. Sedan dess har dock tappningsmöjligheterna utökats. Molkomssjön ligger mer än 20 meter högre än Vänerens nivå vilket ger goda möjligheter till avtappning från Molkomssjön. Det finns idag inga karteringar för Molkomssjön utifrån översvämningssrisk. Det skulle behöva tas fram i en kommande planläggning om byggnation ska ske i närhet till dessa sjöar och vattendrag.

Hänsyn behöver även tas till översvämningssrisk vid andra närliggande vattenförekomster, till exempel Borssjön. Lämpliga planeringsnivåer enligt Boverkets tillsynsvägledning för översvämningssrisk och eventuellt även översvämningsskarteringar kan behöva tas fram vid en eventuell planering intill sjöarna.

Vad gäller långvariga regn och skyfall så finns det lågområden som är särskilt utsatta för översvämningssrisker. Dessa är inom grönområden idag, speciellt på några ställen norr om järnvägen inom Molkom tätort samt Molkomsmossen som kan ta hand om en del regn vilket gör det viktigt att ha kvar dessa områden som ytor som kan få svämma över.

Hänsyn till eventuella översvämningssrisker behöver tas i fortsatt planering, både i höjdsättningen och så att tillräckligt utrymme och möjlighet för avrinning och linfiltrering finns.

Geoteknik

Generellt består marken i tätorten enligt SGUs jordartskarta av berg med områden av sandig morän och glacial lera emellan. I norr finns också stråk med postglacial finsand. Jorddjupet varierar, mellan 0-5 meter i centrum/öster kring berget och cirka 5-15 meter i de sydvästra och norra delarna.

Vid platser där det kan finnas risk för ras, skred och erosionsproblem kan detaljerade geotekniska undersökningar behövas i kommande planering.

Markföroreningar

Platser där verksamhet bedrivits som kan innebära eventuell risk för markföroreningar finns på några platser inne i tätorten, t.ex. en nedlagd deponi intill Molkomsmossen, inom bruksområdet vid Molkomssjön samt bensinstationen. Det finns även en del platser utanför tätorten som vid t.ex. Blombacka bruk och vid Tidafors. Bli områden med känd risk för markföroreningar aktuella att planlägga är det en fråga som behöver studeras närmre.

Trafikbuller och farligt gods

Riksväg 63 utgör den största bullerkällan. I utsatta lägen behöver bullerutredningar göras i samband med detaljplanearbete. På riksväg 63 går transporter med farligt gods. Vid planläggning i anslutning till vägen (inom 150 meter) behöver riskbedömningar och riskutredningar genomföras. Hastigheten på vägen är relativt hög i förhållande till vad som ligger i dess omgivning.

Järnvägen

Järnvägen ska ha ett skyddsavstånd på cirka 50 meter till närmaste bostadsbebyggelse. Gränsen överskrids något på vissa platser, dock går inte tågen mer än några gånger per dygn i nuläget. Då det endast är ett järnvägsspår genom orten, kan inte tågen få möte av annan trafik och risken för en kollision eller urspärning är mycket liten. Risk för brand vid gnistspridning under torra perioder då det är viktigt med slyrjning.

Störande verksamhet

Det finns två bensinstationer i tätorten. Skyddsavstånd mellan bensinstationer och bostadsbebyggelse behöver normalt vara cirka 100 meter vilket idag uppfylls, men det begränsar också utveckling för eventuell bostadsutbredning mot öst samt i Molkom centrala delar. Det finns tre verksamhetsområden. Den i söder innehåller många lagerlokaler, bilmekanik samt sågverk.

Områdena i norr och nordöst innehåller mest mekaniska industri. Här finns det även en återvinningsstation och en återvinningscentral. Ett generellt skyddsavstånd vid planering intill mark för småindustri/industri är ungefär 200 meter, vilket inte uppfylls idag. Skyddsavstånd till återvinningsstation och återvinningscentral varierar mellan 50 meter till ca 500 meter. Det finns också ett reningsverk med skyddsavstånd på ca 300 meter.

Jordbruksmark

En stor del av Molkom omland består av jordbruksmark. Denna mark är viktig för livsmedelsproduktion, biologisk mångfald, buffra vatten och för att bidra till den lantliga karaktären. Jordbruksmark som exploateras kan aldrig gå tillbaka till jordbruksmark igen och kan därmed ses som en ändlig resurs. Därför är det av stor vikt att inom ramen för planprocessen se om exploateringsbehovet kan tillgodoses på annat sätt innan jordbruksmark tas i anspråk.

Gällande ianspråktagande av jordbruksmark anges följande i miljöbalken 3:4: ”Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.”

Att möjliggöra för bostäder genom förtätning inom tätorten kan anses som ett väsentligt samhällsintresse och vara försvarbart om det inte går att komplettera eller utveckla orten med bostäder på annat ställe. Exploatering bör dock koncentreras främst till fält närmast tätortsgrensarna och splittring av sammanhängande jordbrukslandskap med goda produktionsförutsättningar bör undvikas så långt det går.

MKN vatten

Genom fysisk planering ska vi bidra till att uppnå miljökvalitetsnormerna (MKN) för vatten. Kommunerna ska se till att miljökvalitetsnormer för sjöar, vattendrag och grundvatten kan följas, bland annat i sin samhällsplanering. Detta beskrivs bland annat i PBL (2 kap. 10 § PBL) och enligt det juridiska bindande åtgärdsprogrammet från vattenmyndigheterna.

Många av sjöarna och vattendragen runt Molkom har idag måttlig ekologisk status och kräver åtgärder för att uppnå god ekologisk status. Bara Acksjön har god ekologisk status. De flesta sjöarna har problem med näringsämnen vilket gör det viktigt att inga nya näringsämnen tillförs vid eventuell utbyggnad i närheten av dem.

Vid nybyggnation hårdgörs ofta flerytor, vilket skapar större ytavrinning och minskat upptag av vatten från växtlighet. Det är viktigt att se till att vattnet renas innan det når sjöar och vattendrag. Hänsyn ska även tas till kantzoner och svämplan vid bebyg-

gelse. Befintliga föroreningar som kan finnas behöver tas bort.

Molkomsälven som går mellan Borsjön och Molkomssjön har idag dålig status. Det är den enda vattenförekomsten i kommunen som har dålig status och det beror främst på vandringshinder, det är därför viktigt att inga nya vandringshinder skapas.

Fortsatt provtagning i sjöarna, kalkning för att motverka försurning, förbättring av VA-nätet och tillsyn på jordbruk och markanvändning är viktiga åtgärder att fortsätta med.

Brattforsheden saknar idag skydd. Det är en av kommunens största grundvattentäkter som i nuläget inte används i större utsträckning, men är viktig att bevara för framtiden. Mossarna som finns i området bör också bevaras eller återställas för att dels skapa kolsänkor, dels förbättra vattenkvaliteten och möjligheten att stå emot extremväder.

Strandpromenad vid Molkomsjön, centrala Molkom.

Ähsbacka kyrka.

Frisbeegolfbana i Snigelparken.

Grusplanen vid Nyeds skola, Äsvalla IP.

Bed & Breakfast, Östanås.

Badplats vid Edet, Molkomssjön.

Dialogträffar

Som en del av arbetet har dialogträffar med boende i Molkom ägt rum i syfte att få information om platsen ur ett boendeperspektiv. Hur är det att bo i Molkom? Vad finns för framtida möjligheter? Vad har platsen för styrkor och svagheter?

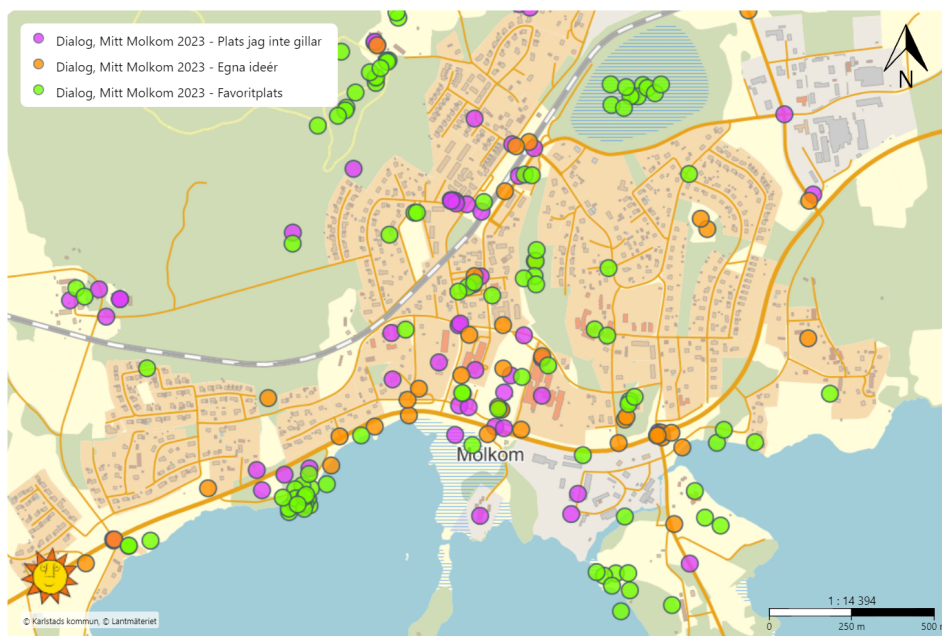
Dialogträffar maj 2023

Ett fysiskt och ett digitalt möte med boende i området skedde i maj 2023. Mötena genomfördes i mindre grupper som så kallade SWOT-analyser (Strength, Weakness, Opportunities, Threats). Det handlar om att diskutera kring ortens svagheter, möjligheter, hot och styrkor.

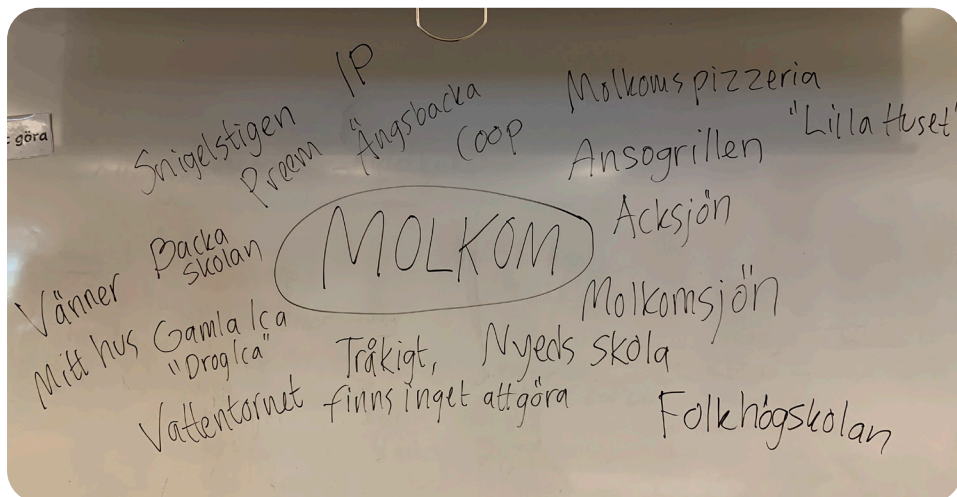
Skolbesök och kartverktyg

Under maj besöktes två mellanstadieklasser, en på Backa friskola och en på Nyeds skola, för att ta del av barnens tankar om Molkom idag och i framtiden. Stadsbyggnadsförvaltningen har även tagit fram ett kartverktyg riktat mot barn för att samla in synpunkter om orten. Där har det funnits möjlighet att markera sina favoritplatser, otrygga platser och lämna in egna idéer på vad som skulle kunna förbättras i Molkom.

På de kommande sidorna följer en sammanfattning från dialogerna. I Bilaga 1, finns anteckningar från mötena.

Många idéer och synpunkter på platser i Molkom kom in genom det digitala kartverktyget. Idéer som nu ligger kvar i kommunens interna kartverktyg och kan användas i kommande planuppdrag och projekt i Molkom.

Vad tänker du på när du hör Molkom? Här visas vad en mellanstadieklass svarade.

"I Molkom har man alltid nära till naturen och nära till fina vandringsleder."

STYRKOR

- Närhet till Molkomsjön med bad, lek, fiske och fin strandpromenad.
- Molkom är vackert och ligger i en vacker miljö. Sjöarna är en tillgång.
- Det finns ett starkt föreningsliv och ett starkt ideellt engagemang.
- Det är tryggt och lugnt och relativt nära till Karlstad.
- Atmosfären i Molkom är trivsamt.
- Det finns bra offentlig service i Molkom tex skola, vård (tex. vårdcentral) och omsorg.
- Det finns många grönområden i bostadsområdena med höga värden för rekreation.
- Molkomskogen en stor tillgång som tätortsnära skog.
- Bussen är bra nu när det är nya tider, går bra för att pendla från tätorten och Österängarna bl.a.
- Flera matställen finns.
- Finns mycket platser för motion, boule, utegym, löpspår, vandringsleder och lekplatser.
- Molkoms sporthall
- Bra att studieförbundet vuxenskolan finns med olika kurser.
- Hembygdsgården vacker utsikt historisk miljö.
- Finns många bygdegårdar som anordnar olika aktiviteter
- Industriområdet växer. Viktigt att det finns bostäder för arbetskraften som kommer hit.
- Ängsbacka kursgård och folkhögskolan är bra för Molkom, det lockar hit andra människor och skapar mångfald i befolkningen. Bidrar till evenemang.
- Det är väldigt bra dricksvatten i Molkom då det kommer från eget källflöde.
- Molkom har ett bra torg.
- Bra att det är ett litet samhälle, man känner många.
- Acksjön, Tidafors, Träslottet, Nygårdskällan och Brattforsheden är fina nära utflyktsmål.

"Strandpromenaden och husen vid antikaffären är fina."

Under dialogmötena har de boende kunnat rita och skriva idéer på kartor och markera favoritplatser (grönt)/ otrygga platser (rött).

”Trafiksituationen till Nyeds skola, förbi macken är dålig. Riktigt usel faktiskt!”

SVAGHETER

- Den södra grusplanen vid Nyeds skola, igenväxt och används inte så mycket.
- Skolgården Nyeds skola, bullrar och avgaser.
- Finns inte mycket att göra för större barn
- Reningsverket och gamla bruksområdet gör att man inte har fri sikt mellan badplatserna
- Gamla Ica, ödsligt, farligt, droger
- Väg 63 en barriär mellan samhället och vattnet/badplatsen
- Cykelvägar dålig på sina ställen, som tex till Lindfors och Blombacka.
- Saknas lokaler för affärsverksamheter och service.
- Saknas bostäder, inlåsnings effekter med äldre som blir kvar i husen för att det inte finns lediga lägenheter.
- Hyreslägenheter efterfrågas, dålig rotation. Saknas 2or och 3or eller enplans radhus.
- Sämre bussförbindelser till universitetet där de måste byta buss. Busstiderna på kvällar/helger.
- Kommunens närvaro upplevs som svag, tex har medborgarkontor och kommunkontor försvunnit och den tekniska personalen som sköter tex gräs, sop osv är inte stationerad i Molkom.
- Reningsverkets placering vid Molkomsjön leder till större risk för övergödning av Molkomsjön
- Järnvägen, en barriär genom samhället.
- Avsaknad av belysning vid strandpromenaden
- Hastigheterna är för höga i samhället
- Avsaknaden av kollektivtrafik mellan Molkom om småorterna runtomkring
- Det finns bara en dagligvaruaffär
- Träd har tagits ner vid badplatsen och i skogarna, Molkomsskogen och vid Vildmarksstigen tex.
- Svårt att hitta hus för barnfamiljer också i Molkom. Speciellt om man vill ha lite större tomt.
- Ingen badplats vid Borssjön.
- GC-vägen västerifrån slutar mitt i hållplatsen, det är barnens skolväg, inte särskilt bra. Och macken, vid 63:an, är beroende av att det kan komma lastbilar (DHL t.ex.)
- Det är allmänt en otrygg och farlig trafiksituation kring Nyeds skola, både västerut mot vägen och söderut infarten mot macken.
- Snöröjningen blivit sämre.
- Trafikverket har gjort en utredning om 63:an - vägen behöver bli bättre från Vallargärdet upp till Molkom, den är farlig ända upp till Filipstad med mycket tung trafik.
- Dålig bussförbindelse till mindre ställen t.ex. Sutterhöjden och 240 söderut.
- Skolskjutsen fungerade bättre förut, när den stannade på sidan längs med sporthallen. Då kunde barnen stå själva under väderskydd, och bussarna kunde stanna på rad. Nu måste personal följa med barnen till andra sidan vägen och de får stå ute i regn och snö.
- Saknas lokaler för föreningar.

”Gamla Ica är ingen rolig plats. Stökig och farlig. Jag vill att det byggs bostäder där så det upplevs tryggt. Hus med hiss. De äldre behöver hiss.”

MÖJLIGHETER

- Ica tomten är en möjlighet, allt från handel till fler bostäder.
- Förbindelse till Storön vore bra, bro, båtbuss, hyra båtar.
- Mer dubbel markanvisningar vill vi ha för det har lett till att det byggs i Molkom.
- Rastmöjligheter vid Graningebadet som också lockar husbilar mm
- Förläng strandpromenaden vid Molkomsjön ner mot Nyed och Borssjön. Förläng cykelvägen längs rv63. Går det att få till en gc-väg till vattnet längre ned bortanför Nyeds kyrka? Fler platser att bada på.
- Borssjön har ingen strand, vore bra att få till en badplats där också. En del går ner vid kyrkan för bad, kanot, skridskor. Båtplatser?
- Promenadslina/vandingsled mellan Molkom, mot Österängarna, och till Gapern vore bra går att gå en bra bit idag.
- Bygg i attraktiva lägen så man kan bygga nytt och få igen pengarna, bygg för äldre och barnfamiljer.
- Vore bra att skapa mer samarbeten mellan kommunen och skolan tex där elever kan jobba för biologisk mångfald på olika ytor i centrala Molkom, finns många ytor som kan bli bättre tex vid badplatsen, en dunge intill Backs friskola, en gräsmatta som inte används till något tex vid lekpark i öster.
- Odla mer ätbart i allmänna parkerna skulle vara uppskattat.
- Grafittivägg vid järnvägen.
- Återanvänd material mer, t.ex. träd som tas ned. Bygga nytt av lokala material.
- Samla IP vid skolan. Flytta Molkoms IP i norr dit, där finns omklädningsrum osv. Roligt att ha matcher centralt. Går det att göra om grusplanen vid skolan, den används inte så mycket. Skulle kunna finnas mindre små gräsplaner, spontanidrottsplats?
- Odla Molkom (och säkert även andra föreningar) skulle vilja ha tillgång till kvällsöppet café som mötesplats.
- Ungdomsverkstad där man skulle kunna mecka med bilar tex.
- Det finns en del öde hus i centrala Molkom där verksamheter kan startas. T.ex. gamla Ica, stationshuset, järnvägshotell, antikaffär
- Önskemål om jordkällare, bykompost, skyddsrum, platser att odla egen mat på för en omställning.
- Skapa möjlighet att kunna cykla längre sträckor till besöksmål runtom Molkom. Till Tidafors, Acksjön, och sen en runda tillbaka, behövs bara små åtgärder på väg 240. Även mot Rådom, Björketorp. Vid Brattfors-heden finns många besöksmål också.
- Att stötta entreprenörer och entreprenörsandan ännu mer är en möjlighet.
- Det finns stor potential till utökade besöksmål och besöksanledningar både i Molkom och runtomkring
- En möjlighet skulle kunna vara att bygga ett badhus
- Järnvägen är en stor möjlighet till miljövänlig kollektivtrafik
- Anropsstyrd kollektivtrafik både i samhället och till kringliggande orter
- Utveckla Graningebadet med hopptorn, vattenrutschbana, låna kanoter, glasskiosk, trampbåtar, roddbåt, båtplatser.
- Gång- och cykelbro över rv 63 eller tunnel för bilarna så man kan nå sjön på ett säkert sätt.

Fortsättning möjligheter ----->

”Många barnfamiljer som vill bo lite lantligt nu, och bo på ett annat sätt än i en villamatta i stan. Större tomter och inte så trångt. I vackra omgivningar, gärna sjönära.”

- Bro för att binda samman strandpromenaden längs Molkomsjön mellan bruksområdet och Edet
- Fler lekplatser för större barn. Airtrack vid grusplanen, Nyeds skola.
- Utveckla Bruksparken med olika lekställningar för lite större barn.
- Höghus där Ica står nu med hiss, äldre behöver hiss i sina hus.
- Linbana mellan olika platser så som Storön.
- Förlänga strandpromenaden till Edeberget
- Utveckla fler fina rastplatser/mysiga miljöer att besöka längs Molkomsjön, tex södra änden på sjön där väg 240 passerar är väldigt vacker.
- Utveckla vandringslederna mera, tex med fler parkeringar, grillplatser, mera skyltar osv
- Utveckla föreningslivet ännu mera och även sociala verksamheter
- Det finns goda möjligheter att utveckla flera olika stora trähus som finns på flera ställen i Molkom till något mera än vad de används till idag .
- Det finns möjlighet att utveckla Röda Korsets fina verksamhet än mera
- En finare rastgård för hundar
- Mängenbaden är bra men skulle kunna utvecklas ännu mera
- Det finns möjligheter att genomföra klimatanpassat byggande då många bostadsområden har nära till natur och skuggande grönska.
- Det finns en möjlighet att minska trafiken inom Molkom betydlig då det är relativt nära till allt på orten.
- En möjlighet skulle kunna vara att utveckla en hub för kollektivtrafiken i Molkom för resor även mot andra kommuner.
- Fler affärer i centrum runt Coop.
- En cykelväg mot Vallargärdet/Karlstad skulle ge mycket möjligheter
- Samlingsplatser behövs för äldre barn, unga. Idé: en skatepark för barn och ungdomar som plats att "hänga" på. T.ex. vid grusplanen vid Nyeds skola för det är nära att komma till om man åker buss själv. Eller en multisportarena (liknande Forshaga), Frisbeegolf
- PRO skulle kunna starta en bangolfbana?
- KBAB skulle kunna fungera som en markör och börja, visa att "vi bygger i Molkom".
- Barnfamiljer borde satsas på, och det som barnfamiljer behöver som skidspår, lekplatser etc.
- Bra om det kan komma till det som är sagt vid Kärleksstigen, med isbana och att lekplatsen där görs i ordning.
- Pumprack vid den större lekplatsen i väster en idé.
- Bostäder för äldre som kan starta flyttkedjor/generationsskifte vore bra.
- Många barnfamiljer som vill bo lite lantligt nu, och bo på ett annat sätt än i en villamatta i stan. Större tomter och inte så trångt. I vackra omgivningar, gärna sjönära.
- Kommuner i Karlstads storlek har flera badhus, här i Molkom skulle det vara bra med ett litet badhus för simundervisning och (rehab-)bad för äldre. Ett litet badhus vore bra, det skulle kunna ligga på grusplanen och så en konstgräsplan bredvid, den behöver inte vara så stor, vid skolan.
- Belysning behövs vid strandpromenaden och de delar av den som ligger intill 63:an.
- Satsa på: 1) attraktivitet för barnfamiljer 2) Sjölägen, större tomter 3) Flerfamiljshus för äldre

” Det finns stor potential till utökade besöksmål och besöksanledningar både i Molkom och runtomkring.”

"Ett hot/risk är att den tätortsnära skogen avverkas genom "stordrift tänk", att allför mycket tas ner på en och samma gång."

HOT

- Molkom är lite skört, ibland kan det vara svårt att fylla alla platser i skolan, fotbollslag tex. Det behövs en liten expansion av fler invånare, men det är svårt att bygga nytt här och få igen pengarna, då behöver det finnas exklusiva lägen som vid vatten så någon vill satsa och bygga nytt.
- Om vårdcentralen försvinner känns som ett hot. Det behövs fler unga och invånare för att skapa ett underlag till vården så att den fortsatt finns kvar.
- Det finns sådant som lockar hit människor utifrån, så som Backa friskola, men det måste finnas bra boende här också, idag svårt att hitta även för barnfamiljer.
- Ett hot/risk är att den tätortsnära skogen avverkas genom "stordrift" tänk dvs att allför mycket tas ner på en och samma gång.
- Ett hot vid nybyggnation och drift är att den tätortsnära skogen försvinner.
- Isens rörelser och därmed skador på den mjuka strandlinjen är problematisk tex för strandpromenaden. Åtgärder krävs tex med förstärkningar.
- Vattenregleringen i Molkomsjön kan bli ett hot om dammen i Norum försvinner.
- Igenväxning av strandlinje (sly och vass).
- Trafiksäkra övergångar över väg 63 saknas i samhället.
- Tveksam korsning vid Storgatan där det är huvudled men skapar tveksamma trafiksituationer. Finns egentligen flera trafikplatser/korsningar som skapar förvirring med högerregel som inte efterföljs.
- Infarten vid buss och macken skapar stockning när lastbilarna ska åka in och tanka och bussarna inte kommer förbi.
- Kollektivtrafiken på helgen är dålig vilket skulle kunna leda till att attraktiviteten att bo i Molkom hotas.
- Delar av vägen mellan Molkom och Vallargärdet är en risk då den upplevs som icke fullt trafiksäker.
- Att bankomaten försvinner.
- För oss som bor utanför Molkom finns det en risk att man inte åker in till Molkom centrum utan bara åker in till Karlstad för att jobba, träna, handla osv.

"Molkom är lite skört, ibland kan det vara svårt att fylla alla platser i skolan, fotbollslag t.ex. Det behövs en liten expansion av fler invånare, men det är svårt att bygga nytt här och få igen pengarna, då behöver det finnas exklusiva lägen som vid vatten så någon vill satsa och bygga nytt."

FÖRSLAG – MOLKOM TÄTORT

Molkom är på många sätt en väl fungerande och trivsamt ort idag. Molkom styrkor är att det är vackert beläget nära sjöar och naturområden samtidigt som det finns tillgång till offentlig service, handel, arbetsplatser och goda pendlingsmöjligheter. Det finns ett stort lokalt engagemang för bygden vilket är viktigt att stötta.

Fler invånare

För att det fortsatt ska finnas tillräckligt underlag för den service och det butiksutbud som finns eller mer, behöver det finnas möjlighet för ytterligare invånare inom orten. I Molkom tätort föreslås därför nya bostäder som kan ge tillväxt och underlag för handel, service, skola och kollektivtrafik. Nya bostäder föreslås framförallt centralt, vid entrén in till Molkom, och inom redan planlagd bostadsmark i tätorten, både lucktomter samt ett större område i väster. Utöver det finns också utvecklingsområden för bostäder i sjönära, attraktiva lägen i anslutning till tätorten.

Det är viktigt att det byggs ett varierat bostadsbestånd. Idag finns en efterfrågan på mindre lägenheter/radhus. När man åldras i Molkom och inte längre vill eller orkar bo kvar i sin villa eller när man som ungdom ska flytta hemifrån, bör det finnas ett tillräckligt stort lägenhetsbestånd för att täcka denna efterfrågan så att man kan stanna kvar på orten. Flerbostadshus föreslås placeras centralt i orten med närhet till service och kollektivtrafik. Det behöver också vara en variation i upplåtelseformer.

Cirkulär konsumtion

I framtida Molkom behövs platser och lokaler för reparation, återbruk, byten och lånepooler. En sådan lokal kan, samtidigt som den utgör en samlingspunkt för delningsekonomi, öka gemenskapen och bidra till att öka den sociala hållbarheten i området då de boende träffas för att byta varor och tjänster med varandra. Vid en utveck-

ling av nya bostäder bör det vägas in att skapa möjligheter för sådana platser och lokaler, inom nya bostadsområdet och/eller i Molkom centrum.

Attraktiv entré till centrum

Tätorten ligger vackert med utsikt över sjöarna. Mellan vattnet och orten går väg 63 och det är längs vägen som "första mötet" med Molkom sker. Vägen är dock en barriär mot vattnet och entrén till centrum från vägen upplevs idag som rörig. En mer samlad och tydlig struktur i centrumområdet föreslås, med utveckling av handel och service i gatuvåningarna i kvarteren kring Storgatan, Skolgatan, Tvärgatan och Stationsgatan upp till gamla järnvägsstationen. Kring norra stationsområdet finns också en del historiskt värdefulla byggnader som kan bli mer attraktiva om området i högre grad blev använt. Siktlinjer ner mot vattnet ska värnas.

Utveckla grönområden

En stor tillgång i Molkom, och som gör det attraktivt att bo här, är närheten till olika grönområden. Om samhället ska fortsätta växa med fler invånare är det av stor vikt att det även finns god tillgång till kvalitativa naturområden, parker och mötesplatser.

I Molkom finns redan flera lekparkar, parker, tätortsnära skog och en populär strandpromenad med badplats vid Molkomssjön. Dessa är mycket viktiga att bevara och utveckla med exempelvis fler aktiviteter. Ett stort önskemål från barn i området är en aktivitetspark för lite äldre barn som är mer utmanande och något annat än befintliga lekplatser och anlagda idrottsplatser. En plats med möjlighet till utveckling för detta är planen intill Nyeds skola som skulle kunna bli mer mångfunktionell och ytor i norr vid IP.

Fler verksamheter

I nordöstra Molkom finns ett verksamhetsområde med flera aktörer inom industri, verkstad och åkeribranschen. Här föreslås ytterligare utveckling av

mark för liknande verksamheter. Ett större område söder om järnvägen skulle även kunna vara någon form av större verksamhet som kan vara störande eller industriell.

Utveckla sjöläget!

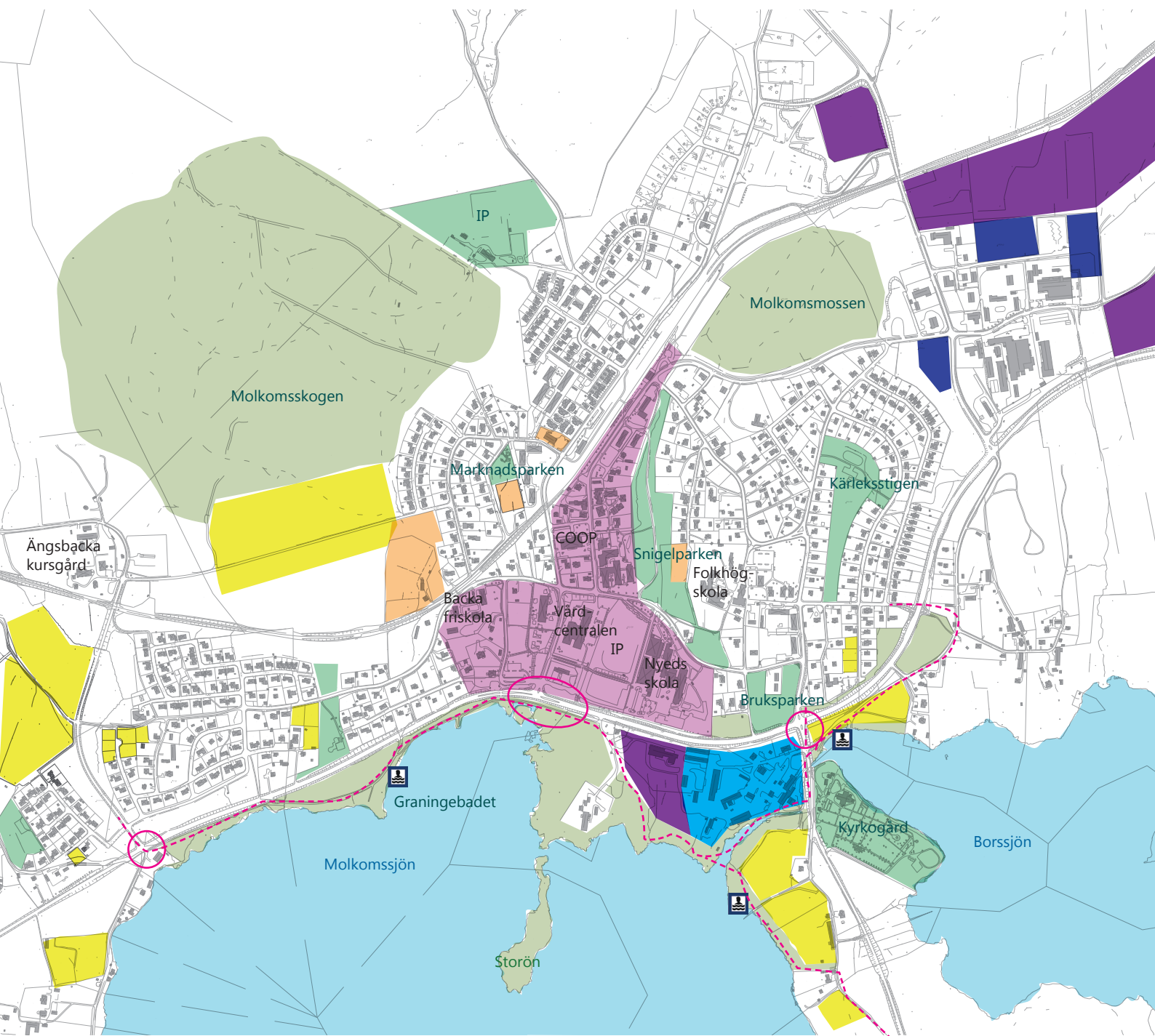
Molkomssjön och Borssjön är en stor kvalitet och tillgång. I framtidsbilden av Molkom föreslås därför tillgången till sjöarna förstärkas och utvecklas. Detta dels genom säkra passager över/under 63:an (möjligheterna bör ses över i samband med utveckling av områdena som föreslås) och dels genom att utveckla strandpromenaden och aktiviteter vid vattnet.

Vid Graningebadet kan en utveckling av fritids-, service- och besöksnäringen i området ske. Det kan vara rastplats, småbåtshamn, ställplats eller byggnader/anläggningar för besöksnäringen. Det skulle även kunna vara hopptorn, uthyrning av kanoter med mera som uppmuntrar till vattenaktiviteter.

Längs sjöarna finns även områden som skulle kunna utvecklas för fler bostäder i attraktiva lägen, samtidigt som allmänhetens tillgång till stranden ska säkras och tillgängliggöras vid en utveckling.

I framtida Molkom ses till exempel bruksområdet som ett större omvandlingsområde. Genom att omlokalisera verksamhet från bruksområdet, söder om rv 63 kan attraktiv mark frigöras. Verksamheten kan istället lokaliseras till den nordöstra delen av Molkom, där många industrier och verksamheter redan är belägna.

Den frigjorda marken skulle istället kunna utvecklas med en blandning av bostäder och mindre verksamheter/service. Idag är området en barriär mot vattnet, men genom att förändra markanvändningen skulle strandområdet bli tillgängligt för allmänheten och en längre strandpromenad möjliggöras.

Tomter för småhus
Mark som föreslås för småhus så som villor och radhus.

Flerfamiljshus
Områden där man skulle kunna bygga flerfamiljshus.

Grön mötesplats
Viktiga större grönområden som är värdefulla som de är eller som kan utvecklas mer för ökade rekreations- och naturvärden. (Natur- och parker, grönt promenadstråk)

Komplettering och tillägg
I de centrala delarna av tätorten föreslås både nya bostäder och lokaler för handel och service vara möjliga. Det skulle till exempel kunna vara flerbostadshus med verksamheter i bottenvåningen i centrala lägen. En tätare struktur, men med bevarade siktlinjer ned mot Molkomssjön.

Trafiksäkra övergångar behövs

Vidareutvecklat promenadstråk

Omvandlingsområde
Framtida omvandlingsområde för mindre verksamheter, offentlig service och bostäder

Verksamhetsmark
I befintligt verksamhetsområde finns mark tillgänglig för ytterligare verksamheter, redan planlagd för ändamålet, blå färg. Ny verksamhetsmark föreslås även, lila färg, för att ge möjlighet till fortsatt utveckling av näringslivet.

Utvecklingsområden

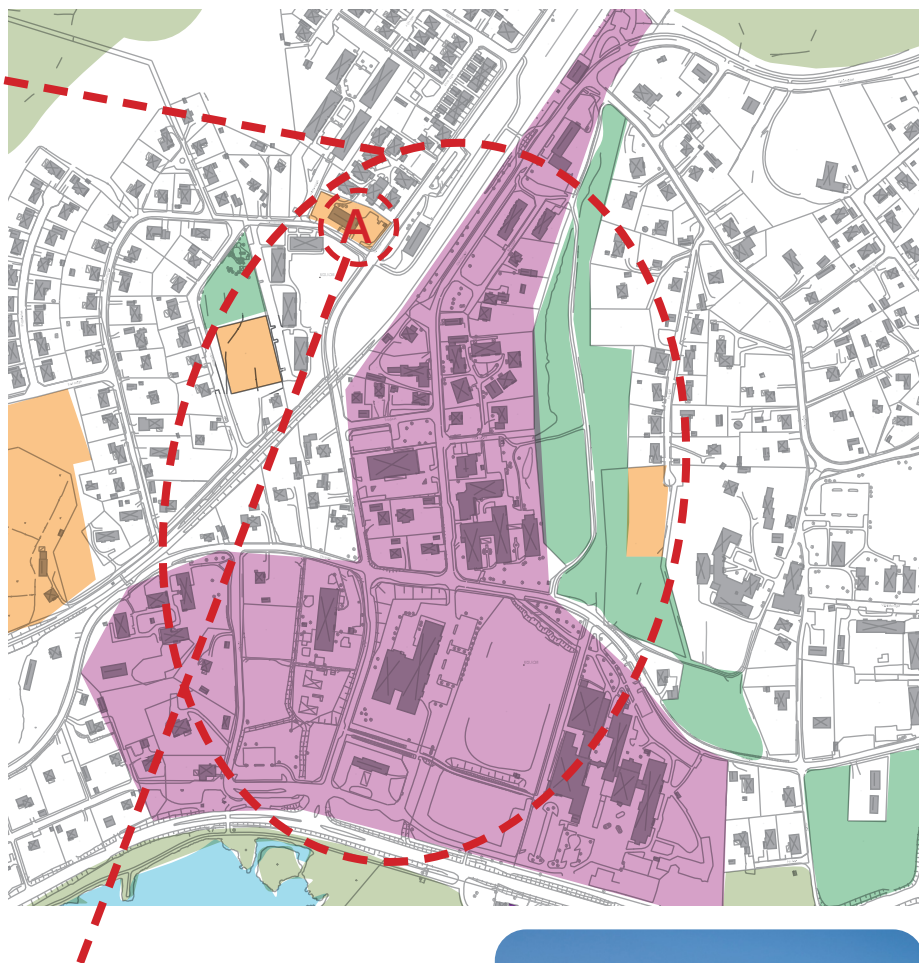

1. Centrum

Kvarteren mellan riksväg 63 och upp till järnvägen - vid Storgatan, Skolgatan, Tvärgatan och Stationsgatan - är tätortens centrum och entré. Det är ett område som behöver en omsorgsfull utformning. Att komplettera, byta ut eller bygga om delar av den nuvarande bebyggelsen föreslås vara möjligt för en tätare och mer samlad struktur. Även i väster vid Sjövägen föreslås kompletterande lägre bebyggelse vara möjlig. En småskalig bebyggelse och tomter som skapar tydligare kvarter, gaturum och stråk med siktlinjer ned mot vattnet föreslås. Delar av centrumområdet, framförallt ned mot rv 63 är idag relativt glest och öppet med flera större gräs, grus- eller och parkeringsytor. Möjlighet att samla och komplettera bebyggelsen med hus i upp till tre eller fyra våningar, för både bostäder och verksamheter föreslås vara möjliga. Parkeringsplatser kopplat till bytespunkten för pendling med buss är dock fortsatt viktigt att det finns. En trygg passage för gående och cyklister från centrumområdet och ned till Graningebadet är också mycket betydelsefullt att få till och möjligheten bör studeras i samband med framtida planarbeten i området.

Befintlig äldre bebyggelse med kulturhistoriskt värde, finns både centralt och kring gamla järnvägsstationen på norra och södra sidan. De kan bli ännu mer attraktiva med fler boende och verksamheter i hela området. Tillsammans kan fler boende skapa ett i ännu högre grad än idag, använt och levande centrum.

Förutom hus så kan också häckar, träd och grönska kring till exempel privata trädgårdar, bostadsgårdar, parkeringar eller halvoffentliga/offentliga miljöer som förskolegårdar eller fotbollsplaner, dela in rumsligt och är betydelsefulla i att skapa en attraktiv miljö.

A) Gamla Ica

Norr om järnvägen ligger den gamla Ica-butiken som idag står och förfaller. I dialogen med molkombsbor har många uttryckt att det här är en plats som upplevs otrygg. Här skulle ett flerbostadshus kunna byggas, med någon form av handel eller service i bottenvåningen.

A) Bostäder 55+

Det finns behov av boenden anpassade för äldre, som lägenheter i markplan eller i hus med hiss i Molkom. Det är en fördel om de ligger centralt med närhet till service och kommunikationer men flera olika platser föreslås, till exempel vid Sjövägen och Storgatan, i slutet av Äsvägen ovanför Snigelparken eller kring Solhälla i backen mellan Stationsgatan och Vallvägen.

Imorgon?

(Inspirationsbild från Aby Ångar, AWL arkitekter.

Foto: Jansin & Hammarling)

Idag.

*Nya lägenheter vid Sjövägen?
(Inspirationsbild från BF Gulspårven,
Brunnberg och Forsbed arkitekter)*

B) Bytespunkt

Bytespunkten vid hållplatsen intill rv63 skulle kunna stärkas för att öka det kollektiva resandet till och från andra tätorter. Här skulle det kunna finnas säkra cykelparkeringar, tillgång till laddstation vid parkeringen, och kiosk med möjlighet till cykeluthyrning, turistinformation, paketleveranser och service med mera. Det ska finnas säkra anslutningar för gång och cykel till bytespunkten.

C) Aktivitetsplats

Grusplanen intill skolan är det många som vill se en annan användning av. Det kan vara en utveckling av ytan till en pumptrackbana eller annan utomhusaktivitet. Det kan också vara en inomhuslokal med plats för aktiviteter som t.ex. klättervägg, banor för racketsporter, bad, bowling, replokaler, dansrum med mera. För alla åldrar förstås, även om läget intill skolan gör att det är nära till fritidsaktiviteter för barn och unga efter skoltid.

Klättervägg: crux.se

D) Bryggor, båtplatser

Strandpromenaden och parkrummet längs Molkomsjön föreslås förstärkas med till exempel en längre vistelsebrygga ut i vattnet. Även bryggor för båtplatser skulle kunna finnas här till exempel någonstans väster om reningsverket.

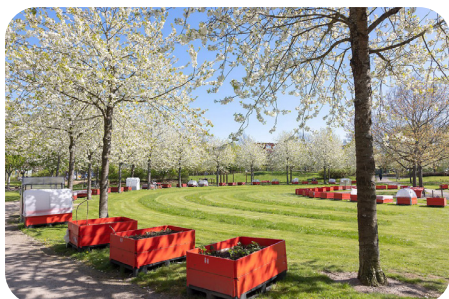

*Brygga: Drevviken, LAND arkitektur
Båtplatser: Karlskrona kommun*

E) "Gröna slingan" - promenad genom centrum

Stationsgatan hela vägen från järnvägen, förbi vårdcentralen och ner mot 63:an, föreslås tydliggöras som del av ett sammanhängande grönt promenadstråk genom Molkom. Stråket skulle kunna höja tillgängligheten och attraktiviteten i centrum och vara en gata som i utformningen prioriterar gående och cyklister framför bilister, med stämningsskapande belysning och trädplantering. Längs gatan ordnas små platser med planteringar, odlingslådor, ätbara växter och träd.

Odlingslådor kan placeras ut för kryddor, bärbuskar, jordgubbar osv., tex i norra delen av stråket längs järnvägen. Inspirationsbild från Tegelbruksparken i Ängelholm.

E) Ätbara parker ●

För att ta vara på intresset för odling skulle ett samarbete mellan en lokal förening och kommunen kunna resultera i stadsodlingar. Längs en "grön slinga" finns olika ställen, till exempel längs med Stationsgatan i norr eller vid idrottsplatsen/vårdcentralen, som skulle kunna vara möjliga. Stadsodlingen skulle kunna innehålla fruktträd, bärbuskar och växter med ätbara delar som kan göra grönområdet mer attraktivt och höja den biologiska mångfalden. Förutom ätbara växter kan Molkoms olika parker göras mer attraktiva genom lokala konstprojekt.

Pumptrackbana i Sölvesborg.
Foto: Christopher Lanaway.

En aktivitetspark liknande Vildaparken vore mycket positivt för Molkom. Vildaparken kom till på initiativ av ideell förening och drivs ideellt. En plats och park för Molkombornas kreativa krafter.

Det finns många olika växter som är ätbara. Här är aronia som främst odlas för de lysande höstfärgerna och de många små svarta bärerna, som är nyttiga och användbara till saft och sylt.

F) Street art i tunnel

Den väl använda centrala underfarten vid Storgatan skulle kunna lyftas både estetiskt och skapa glädje med lite mer färg. Ett liknande projekt har skolelever tillsammans med en konstnär skapat i Vålberg.

"The light in the tunnel" av Julia Rio. En muralmålning under en väl använd passage i Vålberg. Motivet valdes av skolelever i Vålberg.

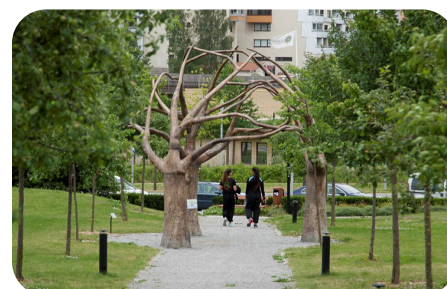

Bild från Kikstagårdsparken, Stockholm.
Foto: Malcolmj

G) Aktivitetspark för äldre barn

Det finns många kreativa krafter och engagemang hos ideella föreningar i Molkom. Det finns även en önskan om platser för lite äldre barn i Molkom där de kan utmanas fysiskt och gärna intill naturmark. I nordvästra Molkom intill elljusspåret skulle område för en äventyrslekplats kunna utvecklas. Inspiration kan tas av Vilda parken i Väse. Även en pumptrack bana skulle kunna finnas i området eller varför inte skulpturer och lokala konstprojekt.

En annan plats för detta kan vara längs Backavägen någonstans mellan Ängsbacka och de centrala delarna för att binda samman områdena.

2. Västra Molkom, ekoby

Inom området runt Backavägen, med Molkomskogen tätt inpå och med närhet till både Ängsbacka kursgård och de centrala delarna av Molkom skulle en ekoby kunna passa in. Det finns också mark planlagd för bostäder, småhus, söder om Ängsbacka och järnvägen som skulle kunna passa för det, men då behöver troligtvis detaljplanen göras om eftersom den idag är gestaltad för ett villaområde. För området vid Backavägen skulle en detaljplan behöva tas fram och i det arbetet utreda förutsättningarna mer noga så som t.ex. natur- och friluftsvärden, geoteknik och trafikfrågor för att ta reda på om marken är lämplig för bostäder. Vid en eventuell utveckling av bostadsmark här skulle också Backavägen rustas upp och försees med belysning och en gång- och cykelväg. Förutom bostäder skulle naturmarken kunna kompletteras med en äventyrspark i skogsmiljö med entré från Backavägen.

Ekobyen kan bestå av egna småhus med kompletterande gemensamhetshus, växthus, odlingar med mera. Även lokaler för arbete, verkstäder med mera kan rymmas. Viss djurhållning skulle också kunna vara möjlig. Det skulle kunna bli en kompletterande boendeform i Molkom än den egna villan/lägenheten och ge en bostadsvariation till bygden. Det lantliga läget med möjlighet till gemenskap och att kunna bo och arbeta på samma plats, kan vara attraktivt för många, både familjer och ensamstående. Närheten till Ängsbacka kursgård och samtidigt närhet till offentlig service som skolor och vårdcentral, ortens butiksutbud och arbetsplatser kan vara något som lockar och även ger en praktisk möjlighet för flera människor som vill bo och leva närmare naturen.

Vad är en ekoby?

Begreppet ekoby kom till på 1990-talet, men boendeformen har funnits mycket längre. De bygger på viljan att skapa ett hållbart samhälle och gemenskap. Det finns ingen exakt definition av vad en ekoby är, men oftast är det ett bostadsområde med miljövänliga hus som är energisnåla och har miljövänliga energikällor. De har ofta lokalanpassad VA-teknik och avfallshantering samt möjlighet till viss självhushållning, som odling och djurhållning. Gemenskap är viktigt med gemensamhetslokaler av olika slag. Bostadshusen ägs oftast privat medan en förening delar på en del förvaltning och service, diskuterar områdets utveckling och gemensamma aktiviteter.

I Karlstad finns ekobyarna Mjölntorpet (längst upp) och Tuggelite.

Idag finns många ekobyar att inspireras av både i Sverige och utomlands. Övan till vänster är det ETC bygg som planerar ekoby i t.ex. Tingsryd och Kumla (etcbygg.se). Längst till höger och två bilder upp är från Dyssekilde i byn Torup som är ett av Danmarks äldsta ekobyar. Foto: News Oresund 2014).

3. Central sjönära utveckling

Graningebadet och strandpromenaden

Graningebadet är ett mycket populärt ställe för Molkomborna och kan utvecklas än mer med olika vattenaktiviteter som bryggor, hopptorn, uthyrning av trambåtar/kanoter, kiosk, uppställning för husbilar med mera. Strandpromenaden kan också förlängas och utvecklas.

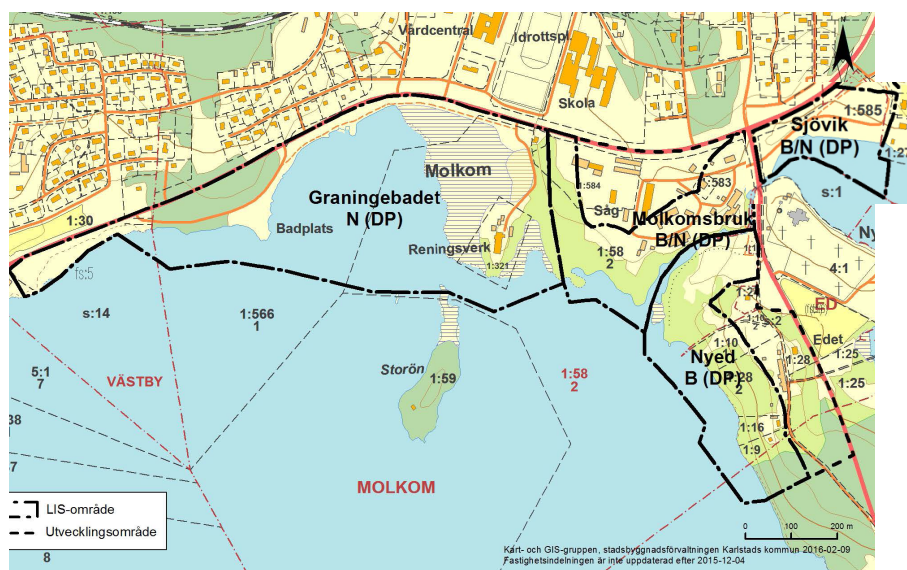
Området kan utvecklas som rekreationsområde, rastplats och som målpunkt för gående och cyklister. Längst ut på udden kanske en brokonstruktion kan leda över till Storön i framtiden, eller så går ön att nå med båt/trambåt/kanot/sup att hyra?

Utsikt över Molkomssjön

Ta trambåten till Storön?

Utdrag ur kommunens LIS-plan.

Molkoms bruk

En omvandling av Molkoms bruksområde till ett område för olika typer av verksamheter, service och bostäder skulle kunna leda till ett nytt attraktivt område i Molkom. Omvandlingen skulle även kunna knyta orten på ett tydligare sätt till vattnet. I Molkoms samhälle finns mycket få bostadslägen i direkt anslutning till vatten.

Molkoms bruks område har ett mycket bra läge intill 63:an vilket gör det lätt att nå, t.ex. för olika verksamheter och Molkomssjön ger en vacker miljö intill. Områdets förutsättningar även för bostäder behöver utredas mer med för att se om det är genomförbart. Det förutsätter att olika funktioner som finns

där idag kan flytta till annan plats. Frågor som behöver studeras närmare i en eventuell detaljplaneprocess är förekomst av markföroreningar, närhet till reningsverk och fjärrvärmeverk, bullerstörningar från omgivande vägar och gång- och cykelkopplingen till Molkoms samhälle till exempel.

Det är av stor vikt att strandområdena blir allmänt tillgängliga och en förlängning av strandpromenaden från Graningebadet och vidare förbi Molkoms bruk och Nyed skulle vara värdefullt. Med en ökad tillgänglighet till vattnet kan också nya badmöjligheter uppstå. Bryggor för småbåtar centralt skulle också vara en möjlighet, vilket också skulle kunna vara en del av entrén till centrala Molkom och kopplas till centrumsträket.

Vattendraget mellan Nyed och Molkoms bruk, Molkomsälven, binder ihop Borssjön och Molkomssjön och är en fin miljö.

Exempel från Gustavsberg (porslins kvarteren) på Värmdö där fabriksområdet kompletterats med bostäder (Google street view 23-09-19).

Nyed/ Edeberget

Söder om Molkoms bruk ligger Nyed som även det ingår i kommunens LIS-område och kan utvecklas med småhusbebyggelse i ett attraktivt läge nära både sjön och kyrkan. Den norra delen är redan detaljplanlagd med bostäder (*Del av Molkom 1:58, 2019*). Möjlighet att bygga mindre bryggor till bad och båtliv finns även i den planlagda marken. Här finns även möjlighet till en bro över Molkomsälven för att binda samman området bättre med en promenadslänga längs vattnet.

Sjövik

Direkt söder om rv 63 vid Molkoms samhälle finns en yta intill Borssjön, Sjövik, som är utpekad som ett utvecklingsområde för bostäder- och eller näringsändamål i LIS-planen. Det är ett attraktivt och centralt område som skulle kunna utvecklas med bebyggelse och/eller näringsändamål samt promenadvägar. Med en utveckling av ytan skulle miljöerna kring Bors-sjön med hembygdsgården och Nyeds kyrka kunna kopplas till Molkom på ett annat sätt än idag. Även en badplats i Borssjön skulle kunna prövas här.

Idag är platsen planlagd som timmerupplag så en ny detaljplan krävs om det ska bli en ändrad markanvändning i området. Marken är privatägd.

Vid en eventuellt kommande detaljplanläggning behöver frågor som buller, avstånd till 63:an, eventuella markföroreningar och strandskydd utredas. Området ligger också mittemot Nyeds kyrka och sydväst om hembygdsgården varför frågor kring kulturmiljö också behöver belysas.

Österängarna

I Österängarna finns idag 74 hus varav 32 stycken är permanentboenden. Tomtstorlekarna varierar mellan 1000-3000 kvadratmeter. Det finns både båt- och badplats som sköts av en förening där alla boende är medlemmar. En detaljplan finns för området som är från 1968 och som reglerar bebyggelsen till fristående hus, fastigheter om minst 1000 kvm där en huvudbyggnad och ett uthus får byggas. Huvudbyggnaden får maximalt vara 80 kvm och ha en höjd på max 3,5 m och taklutning på 30 grader max.

På lång sikt skulle området kunna bli ett permanentbostadsområde. Området är idag inte helt utbyggt enligt gällande plan, i kartan intill visas lucktomter som orangefärgat (22 st) mellan befintliga hus i de södra delarna. Förslagsvis skulle området även kunna byggas ut med två nya grupper i de norra delarna om ca 20-30 hus totalt med skogsmark emellan. Det är viktigt att fri passage finns kvar längs stranden. Eftersom det är kuperad mark bör nya tomter vara relativt stora så det går att placera nya hus på lämpliga ställen i terrängen utan för mycket justering av marknivåer.

Idag finns det gemensamhetsanordningar för BDT-vatten (allt vatten utom toalettavlopp) för en majoritet av husen. De flesta har WC till sluten tank. Flera har borrar egna dricksvattenbrunnar. Samfälligheten har också en gemensam sommarvattenanläggning med borrar brunn invid pumphus som distribuerar sommarvatten till hela området mellan ca mitten av maj till mitten av september. VA-frågan behöver utredas i området.

Busshållplats finns vid 63:an så det är enkelt att pendla. Med fler boende i området och i samband med detaljplanearbete föreslås en cykelväg kunna anläggas från busshållplatsen och in till Molkom, där den sedan ansluter till befintligt gc-nät vilket skulle möjliggöra för hållbarare transporter.

Sommarstugor i Österängarna och båt- och badplats på Österängsön.

Kartan visar ett förslag på hur området skulle kunna kompletteras med ny bebyggelse (orange). Det är enbart en skiss och inför eventuell förändring i området behöver en ny detaljplan tas fram och i det arbetet utreda förutsättningarna mer noga så som trafikfrågor, vatten- och avloppsförsörjning, natur- och friluftsvärden.

5. Upperud

Öster om hembygdsgården, cirka 500 meter bort på de skogsbevuxna höjderna finns ett sedan tidigare utpekad LIS-område för bostäder. I sluttningen finns fina lägen med utsikt mot sjön och här skulle tomter för friliggande villor, men även par- eller radhus i några lägen kunna vara möjligt. Gemensam badplats föreslås på östra sidan i Borssjön samt promenad- och cykelstig genom skogen till området kring hembygdsgården, medan en befintlig skogsbilsväg från rv 63 föreslås användas för biltrafik. Cykelväg föreslås kompletteras intill 63:an för att nå busshållplats och Upperudsvägen. Borssjön har landskapsbildsskydd och föroreningar har konstaterats i bottensediment i sjön, frågorna behöver utredas vidare inom ramen för en framtida detaljplaneprocess. Även VA-frågor behöver utredas vid en eventuell detaljplanläggning.

Exempelbilder på bostadshus, från Leva husfabrik överst och Emils backe i Trosa nederst.
Källa: Leva husfabrik och Svenskt Trä.

Illustrationen är bara en idé kring hur platsen skulle kunna utvecklas. Marken är privatägd och detaljplan krävs för att ändra markanvändningen från idag. I ett planarbete behöver då förutsättningarna för möjliga bostäder utredas och prövas om det är lämpligt. Frågor som trafik, vatten- och avloppsförsörjning, natur- och friluftsvärden med mera behöver isåfall studeras.

Upperud vid Borssjön

Utanför tätorten

Norra Ängslyckan

Längs sjön Gaperns norra sida, vid Norra Ängslyckan föreslås LIS-område med bostads- och näringslivsändamål. Det finns idag ingen bebyggelse i området och ambitionen är att viga östra delen av området till bostäder och västra till näringsverksamhet kopplat till friluftsliv.

Mangenbaden och Sörmången

Längre österut längs rv 63 finns Mangenbaden, med camping vid sjön Mången, som skulle kunna utvecklas mera kopplat till naturturism och med ytterligare övernattningsmöjligheter. Badet ligger inom Brattforshedens naturvårdsområde med närhet till flera olika naturreservat och vandringsleder. Mangenbadsleden leder vidare österut mot Brattforsleden och Västerrudsleden och badet ligger också i närheten av Brattforshedens kulturresevat och flygfält. På sjön Mångens östra strand vid Sörmången finns också ett sedan tidigare utpekade LIS- område för bostadsändamål (fritidshus).

Bildkällor: www.visitvarmland.se (mitten) och www.visitgladahudik.se (böger)

Blombacka bruk

I Blombacka har tidigare funnits färgeri, pappersbruk och tändsticksfabrik. Och saker som järntråd, ställinor och spik har tillverkats här. Bruksmiljön och byggnaderna i fabriksområdet kring forsen är en spännande och vacker miljö och en utveckling för verksamheter föreslås, kanske som ett besöksmål i framtiden liknande Wiksfors bruk eller Fengerfors. Men de tidigare verksamheterna på platsen har också gjort att området är förorenat och saneringsåtgärder är en förutsättning.

Fengerfors och Wiksfors bruk är två exempel på före detta bruksområden som omvandlats till kulturellt centrum samt besöks- och företagsområde som rymmer flera olika butiker och verksamheter (tripadvisor.se).

Blombacka bruksområde.

Besöksnäring kring Örtensjöarna och Acksjön

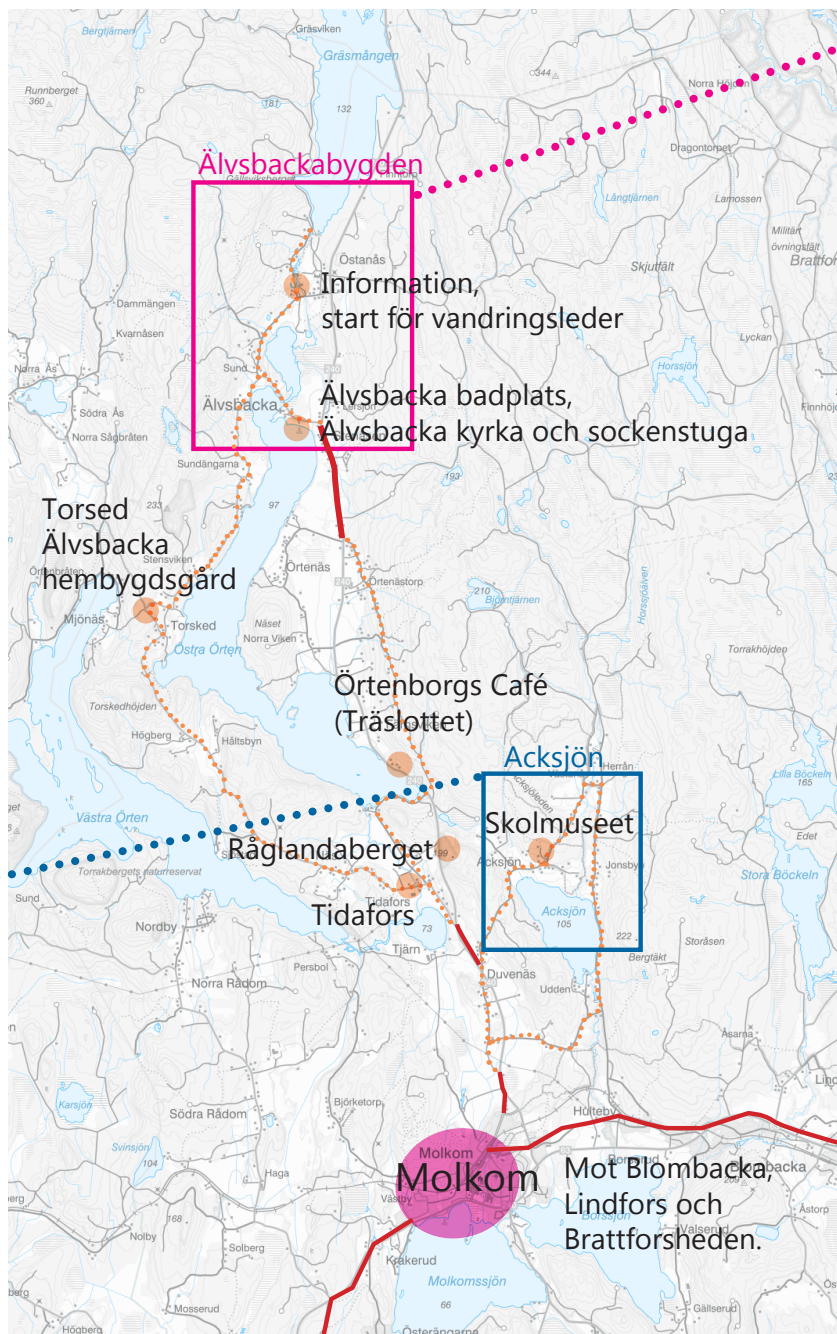
Norr och nordväst om Molkom kring Örtensjöarna och Acksjön. Miljöerna kring sjöarna har stora utvecklingsmöjligheter för besöksnäringen. Här finns både kulturmiljövärden och höga natur- och friluftsvärden att knyta an till. Här finns möjligheter för lantliga besöksmål, som exempelvis gårdsbutiker, marknader och gästgiverier, men även inom naturturism, friluftsliv med mera.

Örtenrundan anordnas årligen på sommaren vilket lockar fler till Älvsbackabygden med olika stopp runt Örtensjöarna med mat, kafé, loppis, konst och hantverk.

För att öka tillgängligheten till området med annat än bil skulle några ställen längs med väg 240 kunna kompletteras med gång- och cykelväg för att binda samman mindre vägar. På så vis skulle det gå att cykla längre sammanhängande sträckor på ett mer säkert sätt än idag. Cykeluthyrning i Molkom för besökare skulle göra det till ett utflyktsmål.

Acksjön

Här finns Acksjöleden som utgår från byn Acksjön och är en led som går genom natur med känsla av vildmark. Här ligger också Acksjöns skola som är ett skolmuseum och numer det enda inom Karlstads kommun. Acksjöleden har flera sträckningar som utgår från skolan i Acksjön, här finns även parkering. Utefter lederna finns rastplatser med grillmöjligheter samt informationstavlor.

Mot Gapern och badplatser, vidare till Vallargården och Klarälvbanan mot Karlstad.

Skolmuseet i Acksjön och Träslottet, Örtenborgs kafé.

- Sträckor som kan kompletteras med gc-vägar.
- Cykelsträckor på mindre grusvägar/vägar.
25 km cykeltur runt Östra Örten och
12 km runt Acksjön
- Besöksmål idag att knyta an ytterligare näringsverksamhet till.

Älvsbackabygden "Ett inneställe för utemänniskor"

Mellan sjöarna Gräsmången och Östra Örten ligger Östanås och Älvsbacka. Här finns en rik och varierad natur och en spännande kulturmiljö som skulle kunna utvecklas med mer utflyktsmål. Längs Östanåsan som binder samman sjöarna finns lövskog, hagar, ängar och ett rikt fågelliv. Naturen kring Örtensjöarna är även dramatisk med djupa skogar och branta berg. I området finns flera naturreservat. Området är även rikt på strövstigar och här finns en natur- och kulturstig med lärorika informationsskyltar som byalaget Älvan har ställt i ordning.

Byalaget beskriver området som ett "inneställe för utemänniskor". Här går det att paddla, fiska, åka skridskor, skidor, bada, sommarfika på Älvans kafé, bada vedeldad bastu m.m. Kanotled finns från Lersjön till Klarälven och Vänern.

Gamla bruksområdet - Elfsbacka bruk

I Östanås fanns under 1800-talet ett stort järnbruk som varit igång sedan 1600-talet och även en såg, ett tegelbruk och ett gjuteri. Även om många byggnader från den här tiden är rivna är bruksmiljön välbevarad. I den omgivande naturen finns många kulturlämnningar, som vittnar om hur det kan ha sett ut på platsen en gång.

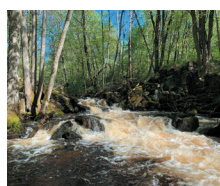
Det gamla bruksområdet har haft fler olika användningar genom åren. På 80-talet var det ett konferens, läger och campingområde som hette Bäverland.

Vid Gräsmångens södra delar finns det goda möjligheter att återuppta och utveckla den campingverksamhet som funnits i området förut och även koppla på andra verksamheter med inriktning på naturturism i området.

Här finns även goda möjligheter att spinna vidare på den kulturmiljö som finns i området i den gamla bruksmiljön med utbyggnad av t.ex. kafé, butiker, bed and breakfast och hantverkstäder, utställningslokaler, möteslokaler med mera.

orpämnningar från Nedre Granhult längs Pinoleden.

Forsande vatten längs Natur- och kulturstigen.

Stora lövträd längs Finnbackeslingan.

Nedre Granhult längs Pinoleden.

Det gamla bruksområdet idag och på 1980-talet när det var Bäverland här. Foto längst ned till höger, Nyeds hembygdsförening.

Vid Älvsbacka kyrka ligger sockenstugan som bl.a. inhyser ett eget bibliotek. Det skulle kunna utvecklas till en större servicepunkt där än fler typer av service kunde samsas och utgå ifrån.

Ekoby i Östanås

I Östanås finns sedan länge det aktiva byalaget Älvan och andra aktiva föreningar. De driver bland annat ett projekt att få till en ekoby i området. En vision finns och projektet har även fått stöd från kommunen för att ta fram en förstudie. Däremot så saknas mark idag för ändamålet.

Östanås och Älvsbackabygden bedöms vara ett bra område för mer bebyggelse. Det skulle kunna locka fler yngre och familjer till området. Busshållplats finns i Östanås/Älvsbacka och en utveckling i området kan även stärka kollektivtrafiken. Inom ekobyen skulle en mix av bostadsstorlekar och typer vara att föredra med både lägenheter, radhus, enbostadshus, tiny houses t.ex.

De orangefärgade områdena visar lägen som skulle kunna passa för en ekoby i Östanås. Marken är privatägd och idag finns inga planer för en ekoby i området, men viljan och visionen finns.

Idéskiss framtagen av byalaget Älvan (MimArk)

Bostadshus Hurdal ökolandsby, Norge.

Arkitekter: Gaia arkitekter (hurdallandsbyene.no).

Solvärms naturbus Sikball (ecorelief.se).

Avslutning

Syftet med uppdraget att ta fram byggvisioner för kommunens mindre tätorter, har varit att finna attraktiva lägen där det är möjligt att bygga bostäder. Men för att en plats ska bli attraktiv att bo på och för att få ett välfungerande samhälle behövs ofta, eller nästan alltid, något mer än ett attraktivt bostadsläge. Det behöver till exempel finnas arbetsplatser, service och något att göra för en meningsfull fritid. Och byggs bostäder, behövs även nya förskolor, skolor, parker och cykelvägar, bland annat.

Många önskemål har framkommit i dialogen med invånare på orten. Byggvisionen har därför tagits fram tillsammans med kommunens överviktsplanerare och landsbygdsutvecklare, för att se på orten och dess möjligheter som en helhet.

Ett arbete med att ta fram en ny översiktsplan för hela kommunen pågår och översiktsplanen beskriver i stora drag strategierna för Karlstad kommuns utveckling och hur markanvändningen i hela kommunen är tänkt att utvecklas under de kommande åren.

Markägande

Stora delar av de marker som pekas ut som möjliga för bebyggelse ägs privat. Men även Karlstads kommun äger mark där nya bostäder och verksamheter pekas ut som möjliga. Explorering av marken som kommunen äger hantearas enligt gällande markpolicy med tillhörande riktlinjer och kan ske till flera byggaktörer. Ett sätt att få till mer byggande som tidigare genomförts i ett bostadsprojekt i centrala Molkom, kan vara genom dubbel markanvisning, dvs att markanvisning av tomter i centrala eller stadsnära lägen i Karlstad kopplas till markanvisning även i någon av kommunens mindre orter.

Fortsatt arbete

Byggvisionen var på samråd mellan den 13 november - 8 december 2023. Då hade myndigheter, föreningar, boende i Molkom och intresserade möjlighet att lämna synpunkter. Efter samrådet har alla inkomna synpunkter sammanställts av kommunen och besvarats i en samrådsredogörelse, bilaga 1. Efter det har visionen justerats och godkänts av stadsbyggnadsnämnden. Byggvisionen är inte juridiskt bindande och kan därför inte överklagas.

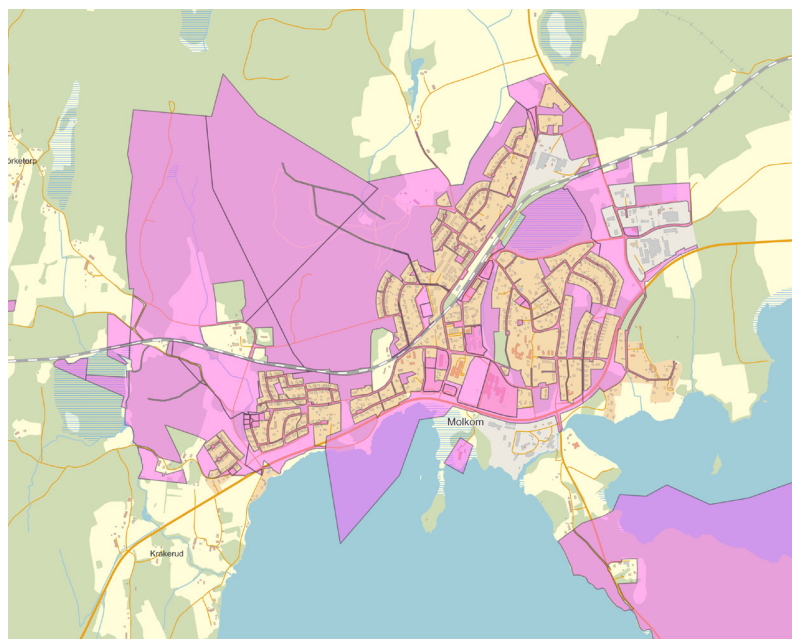
Genomförande

Byggvisionen för Molkom är först och främst en vision. Visionen är inget juridiskt bindande dokument, men tanken är att inspirera och att ligga till grund för kommande uppdrag. För att visionen ska kunna bli verklighet krävs flera saker, men det är i första hand upp till markägare - de som äger mark idag eller som planerar att köpa mark - att ta initiativ till en utveckling. Först när en fastighetsägare lämnar in en ansökan om bygglov eller en begäran om detaljplanläggning, kan något av visionens olika byggnadsförslag bli möjligt. Även kommunen har en roll som fastighetsägare, med möjlighet att ta initiativ när det gäller den mark som finns i kommunens ägo. En del förslag i visionen gäller trafikåtgärder på vägar som inte är kommunala, framförallt rv 63 där Trafikverket är huvudman och äger frågan.

För projekt som bidrar till lokal utveckling finns också möjlighet att söka stöd, till exempel genom Leader. Stödet kan ges till myndigheter, organisationer, företag och föreningar, för projekt som är till nytta för många och ger förutsättningar för till exempel företagsutveckling, boendemiljö, kunskap, service eller landsbygdens attraktivitet. (Mer information om Leader-projekt finns hos Jordbruksverket.)

När krävs detaljplan?

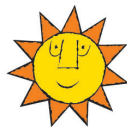
För sammanhållen bebyggelse krävs detaljplan. Efter initiativ från markägare kan planändringar och nya detaljplaner upprättas. I kommande detaljplaner behöver olika typer av tekniska utredningar och inventeringar att göras för att studera till exempel bullerfrågor, risker med farligt gods eller markföroreningar närmare. Dessa frågor bör även bevakas vid lovprövning utanför planlagda områden.

Rosa färg visar mark i Molkom som ägs av Karlstad kommun.

Bilder

När inget annat anges, Karlstad kommun.

KARLSTAD.SE

Stadsbyggnadsförvaltningen, Karlstads kommun, 651 84 Karlstad,
054-540 00 00, stadsbyggnadsforvaltningen@karlstad.se